

PAVOL SEČKÁŘ

Oslobodenie

Tieto dni sú príležitosťou na pripomenutie si veľmi dôležitých momentov pre náš štát, abstraktnú Európu a svetovú civilizáciu. Tak ako pred rokmi, aj dnes nás oslovujú tou istou aktuálnosťou a dejinným významom.

Druhá svetová vojna bola najrozsiahljším ozbrojeným konfliktom v dejinách ľudstva, bola to vojna globálna, ničivá a vykynožovacia. Zasiahla oveľa väčšiu časť sveta ako prvá. A to zásluhou rozvoja vojenskej techniky prevýšila v stupni ničivosti v neporovnateľne vyššej miere civilné obyvateľstvo.

Hitler viedol vojnu na východe ako rasovú, takže desiatky miliónov obyvateľov východnej Európy boli vystavené rasovému teroru, deportáciám do pracovných alebo koncentračných táborov.

Neobstála teória, že letectvo samo môže rozvrátiť nepriateľské zázemie a tým rozhodnúť o výsledku vojny. Bez aktivity pozemných vojsk by víťazstvo v r. 1945 nebolo možné. Pritom treba zvýrazniť skutočne levý podiel Červenej armády na tejto aktivite.

Oslobodenie Československa Červenou armádou v r. 1944-45 trvalo takmer osem mesiacov. Vývoj situácie na sovietsko-nemeckom fronte si vynútil aj otvorenie pomocného strategického smeru, ktorý vošiel do histórie ako karpatsko-pražský.

Na základe žiadosti čs. predstaviteľov rozhodlo najvyššie sovietske vedenie o uskutočnení útočnej Karpatsko-duklianskej operácie.

Rozhodnutie uskutočniť ho bolo dané najmä politickými motívmi pomôcť čs. ľudu, ktorý sa v podstate ako prvý stal obeťou nacistickej zvrhlosti a povstal so zbraňou v ruke. Bola to najdôležitejšia forma pomoci SNP.

Fašisti a najmä nemecký nacizmus využil a zneužil všetko pre dosiahnutie svojich cieľov, ktoré smerovali k nastoleniu svojej svetovlády nad celou Európou, nad národmi, k popretiu hodnôt civilizácie. Využil aj nedoriešené rozpory v riešení národnostnej otázky v ČSR v r. 1938, ktorá mu uľahčila a pomohla pri rozbití republiky a nastolení fašistickej diktatúry v Čechách a vzniku závislého vazalského Slovenského štátu.

Oslobodenie Slovenska sa uskutočnilo v dvoch etapách, pričom Červená armáda v nich musela vybojovať päť strategických útočných operácií.

V prvej jednotky 1. a 4. ukrajinského frontu s časťou 2. ukrajinského frontu a Čs. armádnym zborom uskutočnili východokarpatskú a východoslovenskú operáciu.

V druhej etape jednotky 2., 3. a 4. ukrajinského frontu a jednotky rumunskej armády víťazne vybojovali tri strategické operácie a završili oslobodenie Slovenska. Za frontom ustupujúcich nacistických vojsk zostalo 102 vydrancovaných,

(Pokračovanie na str. 2)

SZPB protestoval proti pochodu za Tisa

Peter Marianek, predseda HUMAN (vpravo) a Viliam Longauer počas tlačovej konferencie.

Foto: pm

Akciu s názvom Memoriál mučeníka Jozefa Tisa sa rozhodli jeho priaznivci usporiadať práve v deň narodenín Adolfa Hitlera v Rajci. SZPB tvrdí, že to nie je náhoda.

Ťažko môže byť náhoda, že organizátori „Memoriálu mučeníka Jozefa Tisa“ chcú na prezidenta Slovenského štátu spomínať v Rajci, pri soche Ferdinanda Ďurčanského, a navyše práve v deň narodenín Adolfa Hitlera. Na spoločnej tlačovej konferencii Hnutia HUMAN, Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB), Ústredného

zväzu židovských náboženských obcí (ÚŽŽNO) a Dokumentačného centra holokaustu to 18. apríla povedal Viliam Longauer zo SZPB. „Mne to pripadá tak, že vybrali tento dátum preto, aby si pripomenuli dve veci. Niečo skrytou formou, že je tam Adolf Hitler, a niečo otvorene, teda glorifikovanie Jozefa Tisa ako mučeníka,“ vyhlásil Longauer. „20. apríla je deň narodenín Adolfa Hitlera. Túto konotáciu rozhodne nepovažujem za náhodnú,“ konštatoval Jaroslav Franek z ÚŽŽNO. „Chceme vyjadriť solidaritu všetkým organizáciám,

ktoré vystupujú proti glorifikácii predstaviteľov Slovenského štátu,“ dodal. V tejto súvislosti sa kriticky vyjadril voči práci niektorých historikov z okruhu Matice slovenskej a Ústavu pamäti národa (ÚPN), ktorí sa podľa neho snažia vo svojich vystúpeniach ospravedlňovať niektoré osobnosti alebo udalosti z čias Slovenského štátu.

Púť s názvom „Memoriál mučeníka Jozefa Tisa“ pripravilo združenie Spoločnosť pre zachovanie tradícií, za ktorým podľa Petra Marianeka z hnutia

(Pokračovanie na str. 2)

Ministerka Zvolenská prijala delegáciu SZPB

Predstavitelia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavol Sečkář, Roman Hradecký, Igor

Čombor a Juraj Drotár sa na pôde rezortu zdravotníctva stretli s ministerkou Zuzanou Zvolenskou.

Stretnutie vedenia SZPB s ministerkou zdravotníctva Zuzanou Zvolenskou (v strede).

Foto: rh

„Ministerka nás prijala na základe našej požiadavky,“ informoval Bojovník tajomník Ústrednej rady SZPB Roman Hradecký. Ako dodal, v diskusii sa venovali prioritne otázke riešenia zdravotnej starostlivosti o priamych účastníkov odboja, ktorí vzhľadom na svoj vek už logicky potrebujú zvýšenú zdravotnú starostlivosť. „Dávali sme dôraz na to, aby boli prednostne ošetrovaní v ambulanciách, aby nemuseli hodiny čakať na vyšetrenie,“ spresnil.

Zároveň upozornil, že nevyhnutne so zdravotnou starostlivosťou je spojená aj sociálna starostlivosť, kde sa rezort zdravotníctva spája s rezortom práce, sociálnych vecí a rodiny.

Boj

Na zamyslenie:**Myslieť je ľahké, konať je ťažké, najťažšie je konať podľa svojich myšlienok.****GOETHE**

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

09

SZPB protestoval proti pochodu za Tisa

(Dokončenie zo str. 1)

Human stojí bývalý politik Stanislav Pánis.

Podľa teológa a publicistu Miroslava Kocúra je však spájanie Tisa s mučením a organizovanie púte v tomto zmysle omylom. „Tí, čo sú Bohu blízki, sa môžu Bohu prihovárať za tých, čo sú na tejto Zemi. Príhovor mučeníkov, príhovor svätých, má sprostredkovať božiu pomoc. Keď je takýmto spôsobom zasadený Jozef Tiso do úlohy toho, ktorý je blízky Bohu, vysielala sa tým veľmi pochybné posolstvo. Či tento človek, ktorý asistoval takým strašným veciam v histórii Slovenska, naozaj môže byť blízky Bohu. Jozef Tiso nie je mučenikom viery ani mučenikom národa,“ povedal s tým, že historickú úlohu Tisa je možné hodnotiť

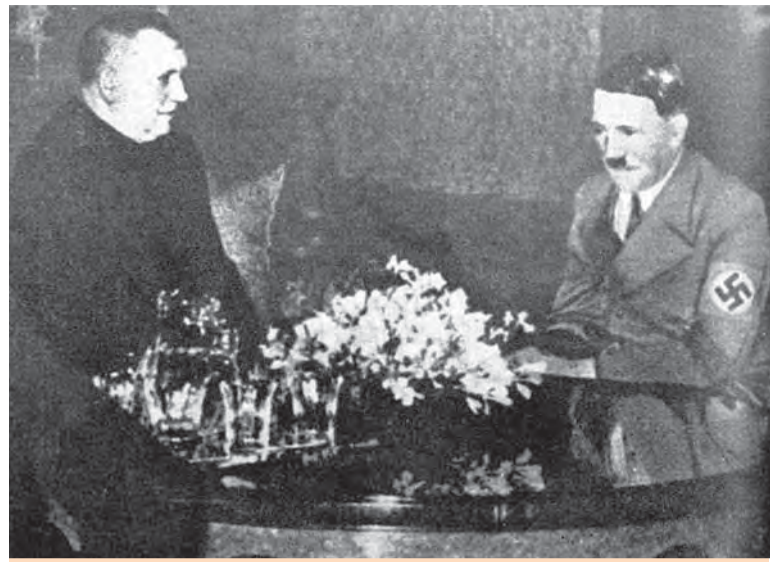
a prípadne sa modliť za jeho dušu, ale určite nie je správne ho dávať za vzor dnešnej generácii.

Dokumentačné stredisko holokaustu, Hnutie HUMAN, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov – SZPB a Ústredný zväz Židovských náboženských obcí upozornili, že ide o ďalší z radu pokusov o rehabilitáciu potentátov slovenského fašistického štátu. „Ide o prejav extrémneho neofašistického zmýšľania zahaleného do rúška modlitby a púte. Ide o hrubé zneváženie a zneužitie ľudského práva slobody vierovyznania,“ dodali.

Skutočnosť, že sa púť začínala v Rajci, na námestí Slovenského národného povstania, kde nechalo mesto postaviť bustu spolupracovníka nacistických tajných služieb

a predstaviteľa Slovenského štátu Ferdinanda Ďurčanského, považuje SZPB za alarmujúcu. Už v kampani Za odstránenie pamätníka Ferdinandovi Ďurčanskému z verejného priestranstva upozorňovali primátora mesta Rajec, poslancov mesta a celú spoločnosť, že pamätníky politických predstaviteľov, ktorých minulosť bola smutne zapísaná do našich dejín, sa môžu stať putovným miestom pre neonacistov. Podľa Moniky Vrzgulovej z Dokumentačného strediska holokaustu by sa proti aktivitám typu aktuálnej púte za Tisa mali výraznejšie postaviť politici a dať tak signál celej spoločnosti. „Veľmi mi to ma prekvapilo, keby sa k týmto témam vyjadrili aj naši politici vrátane premiéra,“ poznamenala.

Red TASR

Organizátori „Memoriálu mučeníka Jozefa Tisa“ spomínali na prezidenta Slovenského štátu (vľavo) v Rajci v deň narodenín Adolfa Hitlera (vpravo).

Ilust., foto: archív

Odmietajú glorifikáciu slovenského vojnového štátu

Helsinský výbor pre ľudské práva (HVS) na Slovensku ocenil uznesenie Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá sa postavila proti aktivitám glorifikovať oficiálnych predstaviteľov slovenského vojnového štátu. Infor-

moval o tom predseda HVS Kálmán Petőcz.

„HVS víta, že rada svojím vyhlásením jednoznačne odmietla pokračujúce pokusy niektorých organizácií a jednotlivcov glorifikovať osobu prezidenta slovenského štátu z rokov 1939–1944 Jozefa Tisa a znižovať

jeho vinu za utrpenie a neľudskú smrť desiatok tisíc vtedajších občanov,“ povedal Petőcz.

Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť na svojom zasadnutí v pondelok 15. apríla odsúdila ohlásený „Memoriál mučeníka Jozefa

Tisa“. Podľa členov rady takéto a podobné aktivity odporujú najzákladnejším princípom demokracie a vzájomnej tolerancie v spoločnosti. Memoriál sa uskutočnil v sobotu 20. apríla. Išlo o 25-kilometrovú púť nočným lesom z Rajca do Veľkej Bytče, od busty Ferdinanda Ďurčanského k rodnému domu Tisa.

Red TASR

Oslobodenie

(Dokončenie zo str. 1)

vypálených obcí, zničené mosty, železnice, vodárne, zamíňované objekty a cesty. Hroby nevinných starých ľudí, žien a detí.

Mestá a dediny sú doráňané, ale zábožením obyvateľstvo neklesá na mysl. Odstraňuje následky krutej vojny, obnovuje zničené príbytky, opravuje komunikácie. S hrdosťou a úctou spomíname na odvahu, prácu a činy našich ľudí.

Boje o Karpaty, Liptovský Mikuláš, Kamenín a ďalšie vošli do povedomia nášho obyvateľstva, zaradili sa medzi historické

skutočnosti a ani napriek mnohým hodnoteniam a nešťastne prijatým zákonom sa nemôžu znehodnotiť. Je tomu tak a tomu tak bude, pretože išlo o udalosti, ktoré priamo zasiahli do osudov mnoho tisíc obyvateľov Slovenska.

Aj preto žiadame prijatie zákona v NR SR o odboji a postavení SZPB v spoločnosti. Zväzu, ktorý má od svojho zrodu pred 60 rokmi zakotvené v programovom zameraní a stanovách, citujem: „Je potrebné, aby sa jeho pôsobenie v spoločnosti a združovanie občanov, ktorí budú presadzovať

demokratický a humánny odkaz národnoemancipačného hnutia začatého štúrovcami, proces pokračujúci počas druhej svetovej vojny bojom za národné oslobodenie a proti fašizmu vyvrcholil SNP. Rozsiahlosť predloženého programu dáva svojím obsahom možnosť v širokej miere osloviť občiansku verejnosť a tým upevniť v našej spoločnosti ochranu ľudských práv v súlade s princípmi obsiahnutými vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v Ústave SR.

Do minulosti sa vraj nemáme vracieť, alebo ju nejakou ovplyvňovať, to je síce pravda, ale návraty sú potrebné pre pochopenie súčasnosti a ovplyvnenie budúcnosti. Na vojnu v rokoch

1939-45 sa nikdy nesmie zabúdať. Zabráňme nebezpečeniu narastania a oživovania fašizmu a extrémnych hnutí a skupín. Ako mementa pre súčasné a budúce generácie.

Pohrobkovia Slovenského štátu 1939-45 aj v 21. storočí tvrdia, že bol dobrý. Ale na koho účet? Na výrobu zbraní pre nacistický štát? Za arizáciu či holokaust? Perspektíva nášho národa bola v dlhodobom ohľade jediná: ako Slovania mali sme prežívať v postavení nevoľníkov či otrokov na nemeckých veľkostatkoch, zriadených na dobytej Sibíri.

Trvalo prehlbujme priateľstvá národov a národností zrodené v krvavom boji proti fašiz-

mu a nemeckému nacizmu.

A ešte je tu jeden fenomén. Nedostatočná až devastačná starostlivosť o životné prostredie. Je to samozničujúce. Lesy, potoky sú plné odpadkov. Dokedy to príroda vydrží? Všetci viac dbajme o našu prekrásnu prírodu a budúcnosť Slovenska.

Preto odovzdávajme štafetu uctievania si všetkých, ktorí neváhali položiť životy a zdravie za šťastnú budúcnosť svojich detí.

A deti nesmú zabúdať na hrdinské činy otcov a starých rodičov.

Česť a sláva hrdinom Červej armády, česť a sláva padlým za našu slobodu.

10. APRÍL

Nemecké úrady sprísnilo bezpečnostné opatrenia po odhalení neonacistickej siete vnútri väzníc, ktorá pomáhala organizovať finančnú pomoc ultrapravicovým väzňom a ich príbuzným. Jej existenciu odhalila kontrola v spolkovom štáte Hesensko, kde si trestanci posielali zakódované odkazy v listoch, e-mailoch či ukryté v časopisoch. Snažili sa tiež skontaktovať s malou skupinou neonacistov, ktorá zavraždila desať ľudí, zväčša prisťahovalcov.

19. APRÍL

Za zvuku sirén a kostolných zvonov si Poľsko pripomenulo 70 rokov od vypuknutia ozbrojeného povstania vo varšavskom gete. Na ceremónii sa zúčastnili najvyšší poľskí činitelia a dvaja Židia, ktorí vtedy proti Nemcom bojovali – Simha Rotem a Havka Rabanová-Folmanová. Prezident

Bronislaw Komorowski im prepožičal jedno z najvyšších štátnych vyznamenaní, Veľký kríž Rádu znovuzrodenie Poľska. Nad ránom 19. apríla 1943 okolo 750 slabo vyzbrojených Židov vystúpilo proti oddielom SS. Povstanie sa skončilo 16. mája, geto nacisti doslova zrovnali so zemou. Všetci jeho obyvatelia zahynuli alebo ich poslali (okolo 50-tisíc) do vyhladzovacieho koncentračného tábora Treblinka.

20. APRÍL

Ultrapravicový Spolok národných motocyklistov uskutočnil napriek opakovanému policajnému zákazu jazdu Budapešťou, údajne pri príležitosti otvorenia motokárskej sezóny. Konvoj približne 50 motocyklistov označili maďarskí antifašisti za neonacistickú provokáciu. Zorganizovali ho totiž pod sarkastickým názvom Pridaj plyn práve v okolí synagógy na Dohányho ulici

v tom istom čase, keď sa v maďarskej metropole konal tradičný Pochod života. Jeho účastníci si pripomínali vyše 400-tisíc obetí holokaustu, ktorých život sa

stalo sa VO SVETE
10. 4. – 24. 4. 2013

zväčša ukončil v plynových komorách Osvienčimu.

23. APRÍL

Maďarský parlament prijal nové obmedzenia pri zobrazovaní nacistických a komunistických symbolov po tom, ako Ústavný súd príslušné ustanovenia Trestného zákonníka vo februári označil za protiústavné. Návrh zužujúci všeobecný zákaz na prípady, keď dochádza k narušeniu verejného poriadku, poslanci schválili

v pomere 320 ku 6. Predkladateľia sú presvedčení, že nové pravidlá nie sú v rozpore s právom na slobodu prejavu.

24. APRÍL

Tisíce Arménov sa zúčastnili na spomienkovom podujatí v Jerevane pri príležitosti 98. výročia genocídy osmanskými Turkami počas 1. svetovej vojny. Obyvatelia arménskej metropoly už od rána prúdili k pomníku na počesť obetí a nosili tam sviečky a kvety. Prezident Serž Sarkisjan vo svojom vyhlásení kritizoval Ankaru za odmietavý postoj k uznaniu tejto masakry za genocídu. Osmanská ríša, ktorá bola predchodkyňou dnešného Turecka, v rokoch 1915 až 1917 systematicky vyvražďila vyše poldruha milióna Arménov.

Grécko plánuje žiadať od Nemecka reparácie v súvislosti s nacistickou okupáciou svojej

krajiny počas 2. svetovej vojny. Ministerstvo financií v Aténach zostavilo správu, ktorá sa opiera o všetky súvisiace dostupné dokumenty za šesť desaťročí. Nemecko tvrdí, že už splatilo všetky reparácie. Téma sa opäť vynorila vlni, keď Grékov ťažili úsporné opatrenia požadované veriteľmi, najmä Berlínom, za poskytnutie medzinárodnej pomoci.

Nemecké orgány prešetrujú informácie, podľa ktorých sa 93-ročný muž žijúci v Aalene podieľal na vraždách v Osvienčim. Podľa médií by malo ísť o Hansa Lipschisa, ktorý však tvrdí, že v tábore smrti pracoval ako kuchár, a nie ako strážca. Rodák z Litvy, inak etnický Nemeck, sa po vojne presťahoval do USA, odkiaľ ho v 80. rokoch deportovali do Európy. V súčasnosti je štvrtým najhľadanejším žijúcim nacistom na zozname Centra Simona Wiesenthala. (ao)

Čestný predseda SZPB dostal Pamätný kríž za vernosť

Predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavol Sečkář a tajomník Ústrednej rady SZPB Roman Hradecký spolu s Vladimírom Kucejom, Viliamom Longauerom a vedením Oblastného výboru SZPB v Nitre zblahoželi generálporučíkovi v.v. Jánovi Husákovi k 90. narodeninám.

„Pri tejto príležitosti sme generálporučíkovi v.v. Husákovi udelili najvyššie zväzové ocenenie, Pamätný kríž za vernosť,“ uviedol tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký. „Potešilo nás, že náš čestný predseda je vzhľadom na svoj vysoký vek plný životného elánu a dobrej nálady,“ dodal.

Na pôde rezortu obrany prijal 15. apríla generálporučíka v.v. Jána Husáka pri príležitosti jeho jubilea aj minister obrany Martin Glváč.

„Vážme si a majme úctu k vojnovým veteránom, ktorí bojovali za slobodu. Pán generál som rád, že vám môžem dnes osobne zblahoželať k vášmu významnému jubileu a do ďalších rokov vám prajem najmä veľa zdravia,“ povedal šéf rezortu obrany.

S generálporučikom Husákom sa stretol aj náčelník Generálneho štábu Ozbromených síl SR genpor. Peter Vojtek, ktorý mu pri príležitosti životného jubilea udelil pamätnú medailu náčelníka Generálneho štábu OS SR III. stupňa.

„Pevne verím, že sa pri takýchto príležitostiach budeme ešte dlho stretávať. Samozrejme, gratu-

Oslávenc gen. Husák s manželkou v kruhu vinšovníkov zo SZPB.

Foto: rh

lujem a želim vám pevné zdravie,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR a dodal, že svojou vitalitou je vzorom pre mnohých našich profesionálnych vojakov.

Ako uviedol genpor. Husák v.v., pozvanie na ministerstvo obrany si veľmi cení. „Byť vojakom bolo pre mňa naplnením mojich životných ideálov. Deväťdesiatka je pekný vek a som rád, že som sa jej dožil. Dal som si ale záväzok, že aj naďalej sa musím zapájať do podujatí, aby som bol naďalej vitálny,“ povedal.

Ján Husák sa narodil 12. apríla 1923 v Sasinkove. Ako vojak základnej služby v roku 1944 absolvoval poddôstojnícku školu v Poprade a od augusta sa s celou jednotkou aktívne zúčastnil v Slovenskom národnom povstaní. Po jeho potlačení sa stal príslušníkom partizánskej skupiny Národný pomstiteľ, ktorá pôsobila v Trábečských vrchoch. Od mája 1945 naďalej slúžil vo vojenskej jednotke v Poprade. Až do konca januára 1986 ďalej pôsobil na viacerých postoch v armáde.

V rokoch 1989–1992 pôsobil Ján Husák ako tajomník okresného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) v Nitre a v rokoch 1992–1998 ako predseda SZPB v Bratislave. Pri príležitosti 50. výročia SNP ho prezident Slovenskej republiky v roku 1994 povýšil do hodnosti generálporučíka vo výslužbe. V súčasnosti žije v Skýcove.

O prijatí na ministerstve obrany informovala hovorkyňa rezortu Martina Balleková.

Red TASR

Verš k narodeninám od ÚR SZPB.

Foto: rh

Pietne spomienky

Začiatkom apríla sa uskutočnili Pietne spomienky v Kočovciach – Rakoluboch, v Novom Meste nad Váhom a v Starej Turej, pri príležitosti 68. výročia oslobodenia a ukončenia II. svetovej vojny, za prítomnosti tajomníka veľvyslanectva Rumunska v Slovenskej republike Bohdana M. Mardaru.

Rumunské jednotky sa podieľali tiež na oslobodzovaní územia Slovenska od 18. 12. 1944 až do skončenia vojny. Prvá rumunská armáda oslobodzovala prvé obce v južnej časti trenčianskeho okresu: Novú a Starú Lehotu, Modrovú, Modrovku, Lúku, Hôrku nad Váhom. Jej útok ďalej smeroval cez Kočovce – Rakoluby na Beckov, Nové Mesto nad Váhom a Starú Turú. Počas oslobodzova-

ní bojov protifašistický odboj spoločne s rumunskými armádami porazil deväť hitlerovských divízií. Naša vďaka, úcta a pamiatka patrí najmä tým, ktorí za tento boj položili to najdrahšie – svoj život, aby sme my mohli žiť v mieri. Z vyše 200 000 rumunských vojakov na území celého Slovenska zahynulo alebo zostalo nezvestných 60 000. Na území, vtedy Trenčianskeho okresu, padlo pri

oslobodzovaní 1380 vojakov rumunskej armády.

Druhá svetová vojna navždy zostane temným miestom európskej histórie. Výročie oslobodenia by nám preto malo neustále pripomínať, že mier a demokratické hodnoty si je potrebné vážiť a nepovažovať ich za samozrejmosť.

Pietnych spomienok, pri ktorých boli položené vence a kytice k pomníkom a pamätníkom rumunských vojakov, sa okrem hostí zúčastnili občania, mládež, členovia SZPB a taktiež členovia ObV SZPB Nové Mesto nad Váhom.

Viliam SOLOVIČ

V Rakoluboch nechýbali na pietnej spomienke ani žiaci.

Foto: vs

Oslávili ženy

V novomestskom Klube dôchodcov sa 14. marca uskutočnilo príjemné posedenie pri

A tak ti roky plynú..., ktorú napísala Margita Chajmová z Nového Mesta nad Váhom

V Novom Meste nad Váhom na ženy a ich sviatok nezabudli.

Foto: vs

príležitosti MDŽ, ktoré zorganizoval Zväz vojakov SR, klub Nové Mesto nad Váhom.

V úvode privítal jeho podpredseda plk. v.v. Jozef Dvorštiak hostí – predsedníčku OO JDS Máriu Lovasovú a predsedníčku Klubu dôchodcov Annu Balkovicovú, všetky ženy a taktiež mužov.

Pekným kultúrnym programom prítomných potešili deti z MŠ na Hurbanovej ulici. Taktiež ich zaujala i báseň

a zarecitoval ju predseda Rady ZVSR Nové Mesto nad Váhom plk. v.v. Štefan Bumbál.

Každá žena dostala i kvetinku. Muži pripravili i občerstvenie a pri harmonike si všetci zaspievali. Poďakovanie za príjemné odpolednie patrí hlavne členom Rady ZVSR, klub Nové Mesto nad Váhom, a ostatným, ktorí pomohli pri zorganizovaní tohto tradičného posedenia pri príležitosti MDŽ.

Viliam SOLOVIČ

Tlačové vyhlásenie k „Memoriálu mučeníka Jozefa Tisa“

Na 20. apríla 2013 (sobota) pripravilo združenie Spoločnosť pre zachovanie tradícií, podľa nášho názoru neofašistické podujatie, „Memoriál mučeníka Jozefa Tisa“. Dokumentačné stredisko holokaustu, Hnutie HUMAN, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov – SZPB, Ústredný zväz Židovských náboženských obcí upozorňujú, že ide o ďalší z rady pokusov o rehabilitáciu potentátov slovenského fašistického štátu. Ide o ďalšie skryté vyzdvihovanie, oslavovanie a ospravedlňovanie na smrť odsúdeného prezidenta vojnového Slovenského štátu. Ide o prejav extrémneho neofašistického zmysľania zahaleného do rúška modlitby a púte. Ide o hrubé zneváženie a zneužitie ľudského práva slobody vierovyznania.

Jozef Tiso je právoplatne odsú-

dený zločinec za: domácu zradu, zradu na povstaní, trestný čin kolaborantstva etc. za priťažujúcich okolností bol odsúdený na trest smrti. Organizátori tejto akcie

Jozef Tiso je právoplatne odsúdený zločinec za: domácu zradu, zradu na povstaní, trestný čin kolaborantstva etc. za priťažujúcich okolností bol odsúdený na trest smrti.

zdôrazňujú, že ide o modlenie sa za „mučeníka katolíckej viery a slovenského národa“. Modlenie je vo svojej podstate náboženský akt výkonu viery v Boha; a v Slovenskej republike je využitím Ústavou garantovanej slobody vierovyznania. Dôrazne upozorňujeme, že ideológia, ktorú zastával, propagoval, širil a uvádzal do života Jozef Tiso, je v príkrom rozpore jednak so všetkými hodnotami a atribútmi kresťanského vierovyznania, rovnako ako

s hodnotami, ku ktorým sa hlási demokratická Slovenská republika a jej politický národ. Preto je v záujme hodnôt a v záujme rešpektu k právnemu štátu zásadne

čeliť a klásť odpor a právne postupovať voči akýmkoľvek skrytým snahám, ako aj radikálnym činom smerujúcim k vyzdvihovaniu, oslavovaniu a ospravedlňovaniu takých osôb a ich skutkov. Jozef Tiso v žiadnom prípade nezomrel ako mučeník za svoju katolícku vieru, a už vonkoncom sa neobeťoval za slovenský národ, ktorého veľká časť napokon proti jeho ideológii povstala. Jozef Tiso bol odsúdený a popravený za zločiny proti ľudskosti.

Manifestáciu, ktorej úmyslom je podľa nášho presvedčenia propagácia neofašistického zmysľania a konania, chcú organizátori začať pri pamätníku Ferdinanda Ďurčanského (ľudácky minister Tisovej vlády) v Rajci. Už v kampani „Za odstránenie pamätníka F. Ďurčanskému z verejného priestranstva v Rajci“ sme včas upozorňovali primátora mesta Rajec, poslancov mesta a celú spoločnosť „že pamätníky politických predstaviteľov, ktorých minulosť bola smutne zapísaná do našich dejín sa môžu stať putovným miestom pre neonacistov“. Z toho vyplýva, že predovšetkým politickí predstavitelia mesta Rajec a nečinní kompetentní vykonávatelia štátnej moci sú zodpovední za vytvorenie pútnického miesta pre neonacistov, bez ohľadu na to,

či mali, alebo nemali tento úmysel. Opätovne pripomínáme, že na to zvolili miesto Námestia SNP v Rajci, miesto pôvodne vytvorené práve na spomienku obetí vojny a úctu k protifašistickému odboju. Toto rozhodnutie a nečinnosť štátnych orgánov vzbudzuje neistotu a vyvoláva pocit ohrozenia u našich spoluobčanov, ktorí kvôli fašizmu stratili svojich najbližších, súrodencov, rodičov, príbuzných, priateľov, či už v koncentračných táborech, alebo v boji za mier, slobodu a demokraciu.

Bratislava, 18. apríl 2013

Peter MARIANEK, Hnutie HUMAN

Monika VRZGULOVÁ
Dokumentačné stredisko holokaustu

Pavol SEČKÁR
Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Igor RINTEL
Ústredný zväz Židovských náboženských obcí

Konštantín a Metod u Chazarov

Slovensko si v tomto roku pripomína významnú udalosť, ktorá sa udiala pred 1150 rokmi. V roku 863 prišli na Veľkú Moravu na žiadosť kniežaťa Rastislava dvaja učené bratia z gréckeho Solúna, dnešné Tessaloniki. Reportáž o tomto zaujímavom meste – rodisku dvoch slávnych bratov – sme priniesli v minulom čísle Slovenských koreňov. Byzantský cisár Michal III. ich vyslal šíriť kresťanstvo na našom

území. Pravda, na našom území sa začalo kresťanstvo šíriť pravdepodobne už o sto rokov skôr, ako o tom svedčia archeologické nálezy z Bojnej. Solúnski bratia ho mali šíriť v jazyku zrozumiteľnom nášmu ľudu. Nové náboženstvo sa začalo šíriť najmä v súčasnej Nitre a v jej okolí. Tu sa vytvorila aj samostatná cirkevná organizácia, ktorú uznala aj Rímska kúria. Veľká Morava takto dosiahla rovnaké postavenie, aké mali vtedajšie štátne útvary susedných krajín.

Pozoruhodným príspevkom vo vedeckopopulárnej oblasti je vydanie osobitného čísla Historickej revue z produkcie Slovenského archeologického a historického inštitútu SAHI, čo je občianske združenie popredných historikov, archeológov a publicistov, tešiace sa finančnej podpore Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Hodnota osobitného vydania Historickej revue spočíva v tom, že možno prvý raz na Slovensku autori publikácie populárnym spôsobom približujú to, čo nám bolo doteraz málo známe, alebo vôbec neznáme. Ide o byzantských vierozvestcov, ich osudy a dobu, v ktorej žili.

Historik Miroslav Daniš nás v tejto súvislosti uvádza do misijného pôsobenia Konštantína a Metoda u Chazarov. V Chazarskom kaganáte, ktorý sa rozprestieral na území dnešného Krymu a v južných stepiach Ruska či pri ústí rieky Volgy, spolu s judaizmom koexistovalo kresťanstvo. Z polovice 9. storočia – asi rok 860 – je známa aj kresťanská misijná činnosť Konštantína a Metoda u Chazarov.

Misijné posolstvo dvoch bratov strávil zimu roku 861 v Chersoni na Kryme. Pri stretnutí s miestnym vládcom – chazarským kaganom sa uvádza už len pôsobenie Konštantína. Je zrejme, že počas tohto roku bol prítomný aj jeho brat. Odbornú diskusiu na dvore panovníka však viedol Konštantín, v tom čase profesor Carihradskej univerzity a známy filozof. Z popisu dišputy, ako uvádza historik Miroslav Daniš, možno usúdiť, že chazarský panovník prijal židovskú vieru a judaiz-

mus mal na jeho dvore veľa prívržencov. Islam sa netešil toľkej pozornosti. Značná časť Chazarov vyznávala náboženstvo tradičných patriarchálnych bohov. Podľa legendy prijalo pod vplyvom Konštantínovej misie krst okolo 200 Chazarov. Účelom byzantského posolstva však bola nielen otázka náboženskej viery. Pravdepodobne išlo o obnovu byzantsko-chazarskej spojeneckej zmluvy vzhľadom na hrozbu nájazdov zo strany Maďarov a Rusov, ktorí sa pohybovali v Pričernomorí. V spojitosti s obranou západnej hranice Chazarského kaganátu vyrástla na rieke Don za pomoci byzantských architektov pevnosť Sarkel.

V 8. storočí sa štátnym náboženstvom Chazarskej ríše stal judaizmus. Prílev židovského obyvateľstva bol výsledkom tlaku moslimskej invázie v Ázii a aj vysťahovalecva z pravoslávnej Byzancie, kde boli Židia prenasledovaní. Židia mali významné postavenie v rannostredovekom medzinárodnom európskom obchode. V chazarských mestách, ktoré boli baštami tranzitného obchodu, tvorili tú časť obyvateľstva, ktorá disponovala značným finančným kapitálom. Mnoho Židov utieklo z Grécka do Chazarska. Tieto pohyby obyvateľstva sa diali ešte 20 rokov pred zánikom Judeo-Chazarska.

-mst-

Konštantín a Metod, iluminácia zo Života sv. Vasilisa II., Bulharsko. Foto: archív autora

Povstalecká trieda

Učiteľom je v poslednom čase venovaná väčšia pozornosť ako v minulosti. Nejedna z nás, starších, na nich nezabudol. A tak aj ja s láskou spomínam na toho svojho prvého, o to viac, že spomienka je spojená s vypuknutím SNP. V našej obci Lubochňa padli prvé výstrely už v nedeľu 27. augusta popoludní slávneho to roku 1944. Došlo k boju medzi ružomerskou posádkou a čatou nemeckých vojakov, zabarikádovanou vo vile Andrej v centre Lubochne. Celú noc z nedele na pondelok strelba neutíchala, a pretože to bola u nás vec nevidaná, nikto z nás nešiel spať. Netušili sme, že sa práve začína odohrávať niečo, čo sa zapíše do našej histórie. O dva dni neskôr, 29. augusta, miestny bubeník oznámil, že v Banskej Bystrici vypuklo Povsta-

nie, a zároveň oznámil, že školský rok sa začne prvého septembra. Napriek uvedeným udalostiam sme zasadli do lavíc. Ale o riadnom vyučovaní nebolo ani reči. Náš pán učiteľ Jozef Okál bol zmobilizovaný, a tak nás začal učiť v uniforme poručíka slovenskej armády a na vešiaku vedľa tabule visela puška, prilba a vojenský batoh. To bolo niečo pre nás, nehovoriac o tom, že pred oblokmí bol neustály pohyb vojska, vojenskej techniky, autá, motocykle, no dalo sa pri tom učiť? Skončilo to v polovici septembra. Na triede sa rozleteli dvere a vbehol dnu vojak s krikom: – Pán poručík, Nemci idú, ľudia už odchádzajú do hôr! Zhŕkli sme sa okolo učiteľa, no on pokojne povedal, aby sme išli domov, zvesil z vešiaka výstroj a spolu sme opustili školu. Vonku

už bolo božie dopustenie. Pred budovou stál vláčik lesnej železnice, na ktorý ľudia nastupovali s batohmi, perinami a vecami, čo narýchlo stačili pobrať. Naši rodičia tam už boli, tak sme sa k nim pripojili a spolu s vojakmi sme sa pohli do Lubochnianskej doliny. Tam sme sa rozšli po kopcoch Veľkej Fatry. My s učiteľom a časťou vojakov sme sa usadili v doline Vrátocná, kde sme zostali až do konca októbra. Nášho učiteľa Jožka Okála odvelili na iný úsek povstaleckých bojov a pre nás nastal zvláštny život vo vojensko-partizánskom tábore. To by už bola ďalšia kapitola. Tak len na záver, vojnu sme všetci prežili, z hôr sa vrátil aj náš pán učiteľ. Tak sme v máji 1945 pokračovali v učení.

A ako išiel čas, dospeli sme, ale s naším učiteľom sme boli stále v kontakte, lebo až po dôchodok učil v tunajšej škole. Pri stretnu-

tiach sa nám viackrát vyznal, že zo všetkých ročníkov čo učil, nás mal najradšej. Boli sme jeho povstalecká trieda. Na toto sme mysleli aj my, keď sme ho vyprevádzali na poslednej ceste. Bolo to veľmi dávno, a aj z celej našej triedy žijeme

už len traja. Tak som sa nazdal, že je najvyšší čas vzdať poctu povstaleckému poručíkovi, skromnému človeku, nášmu pánovi učiteľovi Jozefovi Okálovi.

Václav AMBRUŠ, Lubochňa

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

My zdrazíme potraviny, vy si to vyzeriete.

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Vážení čitatelia, prinášame vám novú rubriku, v ktorej bude ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedať na vaše otázky.

Tie môžete posilať na adresu bojovník@szpb.sk.

■ Čo majú robiť starší ľudia, ak chcú kúpiť lieky lacnejšie?

Otázky, ktoré sa týkajú liekov, sú veľmi časté. Niet sa čo čudovať, veď aj ich spotreba je stále vysoká. Tipovali by ste, že vlni slovenskí pacienti zaplatili za doplatky na liekoch o 26 miliónov eur menej ako v roku 2011? Áno, platby klesajú, ale stále je to vysoké číslo. Osobne som veľmi rada, že naši pacienti platili za lieky menej, lebo práve toto je cesta, ktorou sa chceme uberať. Jednoducho, naším cieľom je, aby poplatky za lieky boli únosné. Veď mnohí pacienti denne užívajú niekoľko druhov liekov – a to už v peňaženke poriadne cítiť. Čo teda môžete urobiť? Pýtajte sa, pýtajte sa, pýtajte sa! A to nielen vášho lekára, ale aj lekárničku. Práve oni majú prehľad o doplatkoch za lieky, podľa vášho zdravotného stavu vám dokážu odporučiť liečbu iným, neraz lacnejším liekom. Lacnejšie náhrady nájdete napríklad medzi antibiotikami, antidepresívami, liekmi na srdce, tlak, cholesterol. Náhradné lieky, alebo odbornejšie povedané generiká, sú lieky rovnocenné s originálom, majú rovnaký spôsob podania, rovnakú liekovú formu, zhodný obsah liečiva a sú rovnako účinné ako originálne lieky. Sú však lacnejšie, pretože do ich ceny sa nezapočítavajú náklady na výskum a vývoj lieku. Generický liek musí mať aj zhodnú bezpečnosť s liekom originálnym. Skôr ako sa dostane k spotrebiteľovi, musí ho príslušná inštitúcia, zodpovedná za registráciu liekov, zaregistrovať. Na Slovensku je to Štátny ústav pre kontrolu liečiv. Výhodou generík sú práve nižšie doplatky – až o cca 30 %, pričom majú rovnakú účinnosť. Výšku doplatku si môžete overiť aj u svojho lekára. Máte na to plné právo, nemusíte sa báť a v prípade akýchkoľvek nejasností sa pýtajte. Ak sa stane, že sa v ambulancii zabudnete informovať a zistíte, že na recepte máte liek s vyšším doplatkom, pokojne na to upozornite lekárničku a žiadajte, aby vám ponúkol liek s nižším doplatkom.

A ešte jedna dôležitá informácia, o ktorej by ste mali vedieť: prakticky na každé chronické ochorenie existuje viac druhov liekov, pričom lekár má možnosť z počtu plne hrađených liekov predpísať pacientovi liek bez doplatku alebo s minimálnym doplatkom. Preto ešte raz zdôrazním, že sa treba v ambulancii či v lekárni pýtať, lebo práve tam vám môžu pomôcť, aby ste si kvalitnú liečbu mohli dovoliť zaplatiť. Ak vás táto problematika zaujíma a chcete mať aktuálne informácie, môžete telefonicky kontaktovať aj Ministerstvo zdravotníctva SR. Na linke s telefónnym číslom 02/ 593 73 116 získate informácie o užívaní liekov, o doplatkoch, o generikách ...

Naším cieľom je udržať hladinu znížených cien liekov aj doplatkov pacientov. Napríklad v aprílovej kategorizácii liekov na MZ SR sa v porovnaní s januárom znížili doplatky u 835 liekov. Podobné pozitívne čakajú pacientov aj v júlovej kategorizácii. Tá by v porovnaní s aprílom mala znížiť doplatky u 708 liekov, pričom až polovica z celkového počtu liekov bude bez doplatku, prípadne s doplatkom do jedného eura. A nazdávam sa, že to je pre našich pacientov dobrá správa!

Zelený zákal najprv nebolí, odhaliť ho pomôže prevencia

Zákernosť zeleného zákalu, glaukómu, spočíva podľa očnej lekárky v tom, že nebolí a prvé príznaky si pacient vôbec nemusí všimnúť. „Postihnutý vôbec nemusí trpieť bolesťami oka alebo zmenami vo videní, a preto veľmi často o svojom ochorení ani nevie.“

Jedna z jeho foriem sa prejaví až po desiatich rokoch pokročilými a nezvratnými poruchami zraku v dôsledku poškodenia očného nervu, ktorý zabezpečuje komunikáciu medzi okom a mozgom,“ povedala Adriana Smorádková z Očnej kliniky NeoVízia.

Problémy možno odhaliť pri meraní vnútroočného tlaku a vyšetrení očného pozadia. Lekári preto odporúčajú ľuďom starším ako 40 rokov raz ročne navštíviť očného lekára za účelom preventívnej prehliadky. „V prípade, že sa glaukóm nelieči, hrozí ťažké poškodenie zraku až oslepnutie. Neliečený akútny glaukóm vedie väčšinou k rýchlemu oslepnutiu v priebehu pár dní či dokonca pár

hodín. Tiež je dôležité vedieť, že už vzniknuté glaukómové poškodenie sa liečbou nedajú odstrániť,“ upozornila Smorádková.

Zelený zákal sa nedá zatiaľ vyliečiť. „Na rozdiel od sivého zákalu, kedy je možné operáciou videnie prakticky dokonale obnoviť, sa dá pri liečbe zeleného zákalu chorobný proces iba zastaviť. Napriek tomu častá obava pacientov, že ochorenie končí slepotou, už neplatí. Ak je pacient disciplinovaný a dodržiava rady lekára, ochorenie možno stabilizovať,“ vysvetlila Smorádková.

Poukázala na to, že glaukóm je vo vyspelých krajinách druhou najčastejšou príčinou slepoty. Trpí naň približne jedno percento

obyvateľstva, pričom riziko stúpa s vyšším vekom. K rizikovým faktorom tak patrí vek nad 40 rokov, vysoký vnútroočný tlak, krátkozrakosť nad štyri dioptrie, ďalekozrakosť, vysoký alebo nízky krvný tlak, cukrovka, glaukóm v rodinnej anamnéze, úrazy očí, ochorenia ciev, migréna a fajčenie.

Zelený zákal je skupina chronických chorobných stavov oka, pri ktorých nastáva poškodenie zrakového nervu. To sa podľa Smorádkovej prejavuje typickými výpadmi v zornom poli. Postupne sa zhoršuje zraková ostrosť, farebné videnie, kontrastné a periférne videnie, až dochádza k úplnej slepote. Názov glaukómu pochádza zo starogréckeho slova glaukos, čo znamená „šedomodrý“. Oko v pokročilom štádiu glaukómu má práve šedomodrú farbu.

red TASR

Lekári odporúčajú ľuďom starším ako 40 rokov raz ročne navštíviť očného lekára za účelom preventívnej prehliadky. Foto: TASR – J. Ďurník

Kvalitné sadenice pre výsadbu živých plotov prezradí už prvý dojem

Základom pre výsadbu živého plotu sú kvalitné sadenice rastlín a dobre pripravená pôda. Tí, ktorí chcú svoj živý plot vidieť rýchlo rásť, by mali siahnuť po listnatých drevinách, pričom najväčší „rýchlik“ – vtáci zob – je zároveň aj najlacnejším riešením.

Pre výsadbu živého plotu možno okrem listnatých opadavých a stálezelených rastlín využiť aj ihličnaté dreviny. „Listnaté rastliny počas sezóny menia svoj vzhľad, ihličnany pôsobia fádnejšie a aj v rámci prvotnej investície sú nákladnejšou záležitosťou,“ uviedol odborník na tvorbu záhrad Peter Heško. Pripomenul, že samotný výber rastliny záleží aj od miesta, kde chceme živý plot nasadiť, či ide o slnečné, alebo skôr tienisté miesto, a ako konkrétna rastlina znáša mráz. „Například v severnejších okresoch by som neodporúčal na výsadbu pou-

žiť stálezelené rastliny, skôr opadavé listnaté dreviny alebo ihličnany.“

Aj keď Slováci pri živých plo-

toch najviac preferujú ihličnany a najmä tuje, Heško pripomína, že spektrum možností je veľmi široké. Odporúča preto prekonzultovať výber rastlín so záhradnými architektmi alebo v profesionálnych záhradníctvach.

Výber rastlín na živý plot by sme mali prekonzultovať s odborníkmi.

Foto: TASR – H. Mišovič

V záhradných centrách je podľa Heška najvhodnejšie aj kupovať sadenice na výsadbu živých plotov. „Vybrať kvalitné sadenice nám pomôže už prvý dojem,“ povedal Heško. Listnaté dreviny by nemali mať zvädnuté listy, naopak, mali by byť na nich viditeľné živé púčiky. „Pokiaľ sú tieto púčiky zaschnuté, treba byť opatrný,“ upozornil Heško. Pri ihličnatých rastlinách je potrebné všimnúť si, či majú peknú farbu, či nie sú začervenané. Dôležitým faktorom pri výbere je koreňový bal. „Rastlina musí byť dobre prekorenená,“ pripomenul Heško.

Pôdu je potrebné pred výsadbou živého plotu pripraviť. „Nesmie byť udusená, zhutnená, a jama pre sadenicu by mala byť približne vo veľkosti minimálne jedenaplnásobku veľkosti koreňového balu,“ uviedol Heško. Dôležité je tiež, aby sme nevytvorili tzv. kvetináčový efekt.

„Voda nesmie v jame stáť, musí cez pôdu otekať,“ dodal. Pokiaľ nemáme nekvalitnú zem na záhrade, nie je potrebné používať špeciálnu zeminu, odborník však odporúča pôvodnú zem zmiešať s kvalitným záhradníckym substrátom.

V prvých dvoch rokoch rastliny nie je potrebné hnojiť. „Ak sme rastliny kupovali v záhradných centrách, sú dostatočne nahojené. Na začiatku potrebujú najmä to, aby sa dobre zakorenili a aklimatizovali na mieste výsadby,“ uviedol Heško. Listnaté rastliny môžeme strihať dvakrát do roka, ihličnany raz za rok. Dôležitý je aj dostatok vlhky. Heško upozorňuje na špecifikum ihličnatých rastlín počas zimy. „Ak v zime alebo na začiatku jari nie je dostatok zrážok, musíme ihličnaté rastliny polievať, nesmie to byť však vtedy, keď mrzne,“ upozornil Heško.

red TASR

Postupným oslobodzovaním miest si SZPB

Za francúzskymi partizánmi

Odvtedy, čo na Skale v Lopušnej doline pod Martinskými hoľami hrdinsky položili svoje mladé životy v mene slobody, rovnosti a bratstva, ďaleko od svojej vlasti dvaja francúzski partizáni ANTONINE MARIUS JANONE a LAURENS GEORGES, uplynulo 26. marca 68 rokov.

Ťažkým horským terénom v tento deň pochodovalo dvadsať odbojárův z Turca vzdať úctu partizánom, ktorí zahynuli za našu slobodu.

Po krátkom príhovore viceprimátora mesta Martin Alexandra Lilgeho nám chvíle, ktoré sa odohrali na mieste, kde je dnes symbolický hrob, priblížil Ján Holiga, predseda HDK pri OblV SZPB Martin.

S touto vydarenou akciou sa mohli oboznámiť aj občania Martina prostredníctvom regionálnej televízie Turiec.

Ďakujeme vedeniu mesta Martin za aktívnu pomoc pri organizovaní tejto akcie. **Š. TICHÝ, OblV SZPB**

Beh oslobodenia

Obec Topoľčianky, Tatran n. o., ZŠ a ZO SZPB v Topoľčiankach zorganizovali 6. apríla 2013 v miestnom parku 39. ročník Behu oslobodenia Topoľčianok, ktorého sa zúčastnilo, i napriek nepriaznivému počasiu, viac ako 200 pretekárov.

Pred pretekmi zástupcovia obce, členovia ZO SZPB, občania, žiaci a pretekári položili k pomníku padlých hrdinov v 2. svetovej vojne veniec, ako symbol vdaky za dnešný slobodný život. Spomienkový prejav predniesol starosta obce Juraj Mesko.

Víťazom v hlavnej kategórii mužov na 12 000 m sa stal Sándor Fonyo z Vedac Vesprém Budapešť. Najlepší čas v kategórii žien dosiahla Katarína

Drahovská z Piešťan. Vyhodnotenie žiackych kategórií sa uskutočnilo v cieľi pred historickým zámkom. V kategóriách dorastu a dospelých sa vyhodnocovalo na spoločnom posedení v priestoroch štadióna. Pretekári, ktorí skončili na prvých troch miestach vo svojich kategóriách, dostali od starostu obce J. Meska a riaditeľa ZŠ J. Baráta diplomy a spomienkové športové poháre. Prvých päť mužov a prvé tri ženy s najlepšimi časmi v behu na 12 000 m odmenili i finančne.

Pretekári chválili kvalitu trate, atmosféru i organizáciu pretekov a tešia sa už na 40. ročník tohto tradičného bežeckého podujatia v prekrásnom prostredí zámockého parku a lesoparku v Topoľčiankach. **Ladislav ŠUSTÁK**

Príbehy o vojne žiakov zaujali

Medzi nás, žiakov ZŠ, Strážnická 1, Skalica, zavítal 15. apríla Jozef Kováč, predseda MO SZPB Skalica, aby nám porozprával o oslobodení nášho mesta, o 2. svetovej vojne a jeho vlastných zážitkoch z prebiehajúcich bojov v jeho rodnej obci Brodské.

Rozprával nám aj o koncentračných táborech, najviac o Osvienčime. Keď bol tento tábor zaplnený, bolo tam až 300 000 väzňov. Tábory takéhoto typu zakladal Himmler. Len v Nemecku a Rakúsku bolo spolu okolo 600 táborov smrti.

Doktor Kováč nám rozprával aj o sebe a svojej rodine počas 2. svetovej vojny. Vtedy mal šesť rokov, tak si mnohé udalosti pamätá. Prudké boje prebiehali aj pri jeho rodnej obci, čiastočne aj priamo v nej. Jeho rodina v tom čase bývala na okraji obce Brodské v novopostavenej dome. Keďže dom nemal pivnicu, ktorá by slúžila ako úkryt, otec vybudoval bunker v neďalekom lese. Keď sa tam išli ukryť, vtedy vybehli proti nim ustupujúci Nemci, preto boli nútení utekať naspäť do dediny a skryť sa u suseda v pivnici, kde už boli viaceré rodiny. Nakoľko v pivniciach neboli sociálne zariadenia, ľudia museli chodiť von na latrínu, čo bolo veľmi nebezpečné, pretože Nemci po nich striedali.

Takto prišla o život i jedna staršia pani.

Keď Nemci začali ustupovať, vypaľovali obyvateľom domy. Aj dvom susedom Kováčovcov domy vypálili, ale ich vlastný zostal stáť neporušený. Keď boje ustali, ľudia sa začali vracieť do svojich obydľí. Vtedy Kováčovci zistili, prečo ich dom neľahol popolom. V ich dome totiž Nemci bývali, prespávali, aj si varili. Dokonca sa jeden nemecký vojak skrýval aj v chlieve, ale ruskí vojaci ho našli a popravili. Všetci členovia rodiny Jozefa Kováča prežili.

Toto rozprávanie bolo veľmi poučné a zaujímavé, zistili sme, že vojna bola strašná a sme radi, že tieto hrôzy nepoznáme a ani nikdy nespoznáme. Ďakujeme Jozefovi Kováčovi, že aj takýmto spôsobom odovzdáva nám, mladšej generácii, poznatky, ktoré sú síce opísané v mnohých knihách, ale autentické rozprávanie sa nedá ničím nahradiť.

Krištof MAREŠ, žiak 9.A
Dagmar JÚZKOVÁ, zást. riad.

Trnavčania si pripomenuli oslobodenie mesta.

Na trenčianskej Brezine počas pietneho aktu pri príležitosti oslobodenia Trenčína si obeť vojny uctili aj žiaci základnej školy.

Príchod slobody do

V prvých jarných dňoch roku 1945 sa schylovalo ku koncu 2. svetovej vojny. Sovietsko-nemecký front sa po celej šírke blížil k Trnave a Bratislave. Večer 24. marca 1945 prileteli nad mesto sovietske prieskumné lietadlá.

Už v noci na 1. apríla 1945 bolo počuť v diaľke výbuchy delostreleckých granátov postupujúcich sovietskych jednotiek, ktoré sa blížili k Trnave z juhovýchodu od Seredskej cesty a Zavara.

Prvého apríla 1945 asi o 10. hodine sa začal boj Sovietskej armády s nemeckými vojskami, ktoré mali južne a juhovýchodne od Trnavy vybudované obranné postavenia. Začal sa boj o Trnavu.

V popoludňajších hodinách vstúpili na pôdu mesta vojská tvoriace časť pravého krídla 2. ukrajinského frontu. Rozhodujúcu úlohu zohrali priamo vojaci 1. gardovej jazdecko-mechanizovanej skupiny generálporučíka Issu Alexandroviča Plijeva. Ako prví vstúpili do mesta príslušníci 40. gardového jazdeckého pluku gardového plukovníka Vladimira Nikolajeviča Makarova, ktorí

prekľučkovali cez zátaras. Spolu s nimi postupovali príslušníci 128. gardového tankového pluku vedeného plukovníkom Nikiforom Pavlovičom Gaponenkom.

Hoci časť vojska a tankov prešla hlavnými ulicami mesta, hlavná časť vojska išla mimo centra. Týmto ohľaduplným postupom sovietskeho velenia sa podarilo v maximálnej miere ušetriť životy civilného obyvateľstva, ale aj veľké materiálne hodnoty vrátane historického jadra mesta. Pri oslobodzovaní Trnavy nezahynul ani jeden občan mesta. Už v popolud-

7 B pripomína ukončenie 2. svetovej vojny

Foto: Vojenský archív – CR Trnava

dných škôl.

Foto: O. Kajabová

Odbojáři z Turca vzdali hold francúzskym partizánom.

Foto: št

Jozef Kováč beseduje so žiakmi v Skalici.

Foto: ZŠ Skalica

Priama účastníčka Povstania Alžbeta Zollerová (vpravo), spolu so starostom obce a predsedom ZO SZPB.

Foto: pk

Trnava

ňajších hodinách 1. apríla všetky ulice a domy prehliadli sovietske prieskumné jednotky, ktoré zisťovali, či sa niekde neskrývajú nepriateľské jednotky, nebezpeční exponenti bývalého režimu, či nie sú niektoré domy a objekty podmiňované.

Rýchlo ustupujúce nemecké vojská sa už nedokázali surovo pomstiť obyvateľom Trnavy, ako to urobili v mnohých slovenských mestách, dedinách a osadách. Stačili však zapáliť sklady potravín a iného materiálu vo vtedajšej Vozovke, Treumanovu sladovňu

a budovu železničnej stanice. Zamínované potravinárske závody Nupod a Agrosol už nestačili vyhodit' a zničiť'. Hoci na viacerých miestach mesta vznikli požiare a niekoľko domov a objektov poškodili zásahy granátov, dôležité objekty neboli zničené. Pre Trnavu zostane veľkonočný 1. apríl 1945 slávnym pamätným dňom, keď sa jej meno rozletelo do sveta a rozšírilo zoznam slobodných miest. V hlavnom meste Sovietskeho zväzu Moskve bolo v ten večer o 23. hodine a 30 minúte vypálených dvanásť delostreleckých sálv zo 124 delostreleckých hlavní na počesť oslobodenia miest Trnavy, Hlohovca a Senca. Úrodná

zem trnavskej roviny presiakla krvou 120 sovietskych vojakov, ktorí zahynuli pri oslobodzovaní mesta a jeho bezprostredného okolia. Počet padlých príslušníkov Sovietskej armády v celom okrese Trnava sa pohybuje okolo osemsto.

S úctou a vďakou si občania Trnavy 2. apríla pripomenuli 68. výročie oslobodenia mesta. Boli medzi nimi priami účastníci oslobodzovacích bojov, členovia SZPB, delegácie UN – Veteran Slovakia, vojenskej posádky Hlohovec i zástupcovia Českého svazu bojovníkov za slobodu z Břeclavi.

Jozef PETRÁŠ
predseda ObčV SZPB Trnava

Trenčianska Brezina je svedkom fašistickej krutosti

Trenčania si 10. apríla položením vencov pri Pamätníku umučených na Brezine pripomenuli 68. výročie oslobodenia mesta od fašizmu. Spomienkového aktu sa zúčastnili účastníci protifašistického odboja s členmi SZPB, no nechýbali ani predstavitelia miestnej a krajskej samosprávy, Veliteľstva pozemného vojska a Veliteľstva síl výcviku a podpory OS SR a spoločenských organizácií. Potešiteľné je, že prišli aj deti z trenčianskych základných škôl.

„V jarných dňoch pred šesťdesiatimi ôsmimi rokmi boli postupne oslobodzované slovenské mestá a obce spod nemeckej okupácie. Druhá svetová vojna sa končila a ľudia si mohli konečne slobodne vydýchnuť,“ povedal vo vystúpení po položení vencov poslanec NR SR Jaroslav Baška a dodal: „Nebolo to ľahké víťazstvo. Po potlačení SNP sa okupanti a slovenskí prisluhovači aj v tomto regióne mstili a rozpúťali teror proti vlastencom a bojujúcim antifašistom. Svedčia o tom aj udalosti odohrávané sa od 25. októbra 1944 do 3. apríla 1945 v Trenčíne.“

Na Brezine, v lokalite Dušova dolina, Vápenice a Široké, bolo od 18. mája 1945 objavených sedem hrobov, kde sa našlo 69 obetí, z toho 65 mužov a štyri ženy. Všetci boli bosí, nahí, alebo len nepatrne oblečení, a na ich telách boli stopy po mučení. Zastrelených ranou do tyla bolo 61 mužov a 3 ženy; dvaja muži boli uškrtení,

dvaja muži a jedna žena mali rozbité lebky, 26 obetí sa nepodarilo identifikovať. Po exhumácii bolo 56 obetí pochovaných na Brezine, kde každoročne s pietou kladieme kvety, pretože nezabúdame.

Oslobodenie Trenčína 10. apríla 1945 bolo súčasťou bratislavsko-brnianskej operácie, ktorej sa zúčastnili príslušníci 2. ukrajinského frontu a vojská 1. a 4. rumunskej armády. V oslobodzovacom boji zahynulo viac ako 1255 sovietskych vojakov a okolo 1380 vojakov rumunskej armády. Tieto i ďalšie obete druhej svetovej vojny nás musia nabádať, aby sme na ich tragickú smrť nikdy nezabúdali.

Po pietnom akte sa priami účastníci protifašistického boja stretli s prvým viceprimátorom Rastislavom Kudlom. Práve v tento deň sa priamy účastník protifašistického boja Ľudovít Kaliský dožil 93. narodenín, ku ktorým mu prítomní srdečne zablahoželali.

Olga KAJABOVÁ

Oslobodenie Prašníka

Každá nová jar je vždy príležitosťou pripomenúť si, ako prichádzala sloboda na Slovensko. Veľá dedín a osád bolo zapojených do boja proti fašizmu. Nebolo tomu inak ani v oblasti Malých Karpát – v Prašníku a Pustej Vsi. Najmä Pustá Ves, zabudnutá kopanica, obkolesená zo všetkých strán horami, a ako „Pustári“ hovoria, stojí tam, kde je začiatok vody a koniec chleba, alebo kde líšky dávajú dobrú noc, sa stala strediskom partizánov. Touto osadou prechádzali jednotky Jána Reptu, kapitána Železnova, oddiel Snežinského a Ivaniča. Bojovala tu II. Stalinova brigáda pod velením I. D. Dibrova a po ňom Jozefa Brunovského, ktorého skupiny zotrvali v bojoch v okolí Pustej Vsi až do oslobodenia. Brigáda mala 12 oddielov. Najvýznamnejší bol oddiel Hurban, v ktorom bolo asi 1000 partizánov.

Z II. Stalinovej brigády prechádzali cez Pustú Ves oddiely: rota Václava Ferstra, rota Griša Gleb Klagin, rota Uhrova. Začiatkom apríla sa spojili so Sovietskou armádou. Ak si uvedomíme, že tieto skupiny mali niekoľko sto ľudí, treba sa zamyslieť nad obetavosťou miestnych občanov. Starali sa o stravu, pranie bielizne, ale najmä o spravodajskú činnosť a zásobovanie partizánov. Vo voj-

nách vždy trpia, často viac ako vojaci, civilní obyvatelia vrátane žien a detí.

Veľá miest a dedín zostalo vydrancovaných a vypálených. Aj v osade Pustá Ves vypálili tri domy a tri hospodárske budovy. Tak fašisti trestali občanov za spoluprácu a podporu partizánom.

Obec Prašník bola oslobodená 6. apríla 1945 v skorých ranných hodinách. Na cintoríne v Pustej Vsi sú pochovaní traja sovietski partizáni – Rudenko, Reznik a poručík Vlado, učiteľ pôvodom z Kaukazu.

Pri príležitosti 68. výročia oslobodenia našej obce sa uskutočnila pietna spomienka, ktorej sa zúčastnili starosta obce Prašník Emil Škodáček, tajomník ObčV SZPB František Kočíš s manželkou, manželka Hložkovi, predsedníčka ZO SZPB Prašník Božena Mocková, členovia ZO SZPB a občania obce Prašník. Spomienkovej udalosti sa zúčastnila jedna čiperná 85-ročná priama účastníčka Povstania Alžbeta Zollerová.

Živých pamätníkov je stále menej, preto by sme mali tieto okamihy pripomínať mladej generácii, aby sa už nikdy nezopakovali, aby mladí ľudia mohli žiť slobodne a v mieri.

Božena MOCKOVÁ
predsedníčka ZO SZPB Prašník

Štefan Anián Jedlik

(11. 1. 1800 – 12. 12. 1895) – vedec, experimentálny elektrotechnik, fyzik

Cesty vedy a vedcov sú krivolaké a práve vo vede väčšmi ako kdekoľvek inde platí to staré známe – „kto z koho“. To je i prípad pôvodom slovenského vedca Štefana Aniána Jedlika. Žiaľ, skutočne iba „pôvodom“, dnes sa s jeho menom stretáme skôr v maďarských ako v slovenských učebniciach matematiky a fyziky. Pritom by si tento obdivuhodný vedec a vynálezca právom zaslúžil väčšiu pozornosť rodákov na Slovensku, o Európe a svete nehovoriac.

19. storočie, v ktorom žil, sa vyznačovalo prevratnými vedeckými objavmi a vynálezmi, pokrok techniky dosiahol nebývalé rozmery a svetlo sveta uzreli viaceré prevratné objavy z oblasti elektrotechniky, medzi nimi objav elektromotora a generátora elektrického prúdu – dynamo. Oba objavy sa dajú spájať i s menom Š. A. Jedlika, aj keď svetové encyklopédie a odborné publikácie pripisujú tieto vynálezy iným autorom. História pozná viaceré konštrukčné riešenia elektromotora aj dynamo už v ére zrodu týchto zariadení a Jedlik svojimi originálnymi modelmi a prototypmi sa tiež zaradil medzi svetových priekopníkov elektrotechniky. Jemu vďačíme napríklad za prvý model elektromotora, v ktorom pevnú aj rotujúcu časť – podobne súčasným motorom – tvoria elektromagnety. Vo svojom neskoršom elektromagnetickom stroji, unipolárnom generátore, ako prvý na svete aplikoval prevratný dynamoelektrický princíp, ktorý sa najčastejšie pripisuje nemeckému inžinierovi

a podnikateľovi Wernerovi von Siemensovi, ktorého však Jedlik predbehol aspoň o 6–7 rokov.

Štefan Jedlik sa narodil 11. januára 1800 v chudobnej roľníckej rodine v dedine Zemné pri Nových Zámkoch. Jeho detstvo a mladosť nie sú veľmi podrobne zdokumentované a na Slovensku sa o ňom zachovalo málo historických stôp, ak nepočítame napríklad dobovú fotografiu rodného domu. Preto môžeme iba predpokladať, že už v útlom detstve sa uňho prejavoval nevšedný talent, ktorým sa neskôr zaradil medzi najvýznamnejších fyzikov 19. storočia. Strednú školu vyštudoval v Trnave a Bratislave. Potom, podobne ako mnohí chlapi z chudobných slovenských rodín, aby mohol pokračovať v štúdiu, vstúpil do benediktínskej rehole v zadunajskej Pannonhalme a prijal meno Anián. Zároveň študoval matematiku a fyziku na univerzite v Budapešti. Po skončení štúdia a získaní doktorátu od roku 1822 pôsobil ako profesor fyziky a prírodopisu na rehoľnom lýceu v Rábe. Svojim žiakom tam predviedol originálny vynález – elektromagnetický strojček, ktorý vykonával rotačný pohyb. V ďalšom odbornom raste mu nesmierne pomohli kontakty s významnými európskymi fyzikmi, často navštevoval napríklad profesora Ettingshausena vo Viedni, ktorý vzbudil jeho záujem o elektromagnetizmus. Roku 1931 ho cesty zaviedli naspäť na

Slovensko, na Kráľovskej akadémii v Bratislave bol do roku 1840 profesorom fyziky. Potom sa vrátil na svoju alma mater, kde tiež vyučoval fyziku, a po zvolení za rektora viac rokov vykonával i túto funkciu.

Štefan Anián Jedlik

Foto: www.wikipedia.org

Veda, vynálezy, objavy a zlepšovacie návrhy ho lákali neustále a výsledky mnohoročného úsilia ho čoskoro zaradili medzi najpozoruhodnejších svetových vynálezcov tej doby. Milované prírodné vedy zastrel i súkromný život skromného človeka. Túžba po poznání bola silnejšia ako snaha po popularite, veď zo svojich takmer 80-tich vynálezov si dal patentovať iba jeden – prístroj na výrobu sódovej vody, ktorý podnietil vznik prvej sódovárnice

v Uhorsku. Z dnešného pohľadu najväčšie úspechy dosiahol Jedlik v pokusoch s elektrinou. V rokoch 1827–1829 skonštruoval prvé modely elektromotora, ktoré nazýval elektromagnetickými rotormi. Svoje elektromotory sa snažil aj aplikovať na pohon rozličných zariadení, skonštruoval napríklad aj štvorkolesový elektrický vozík pohybujúci sa na koľajniciach, model elektrickej lokomotívy. Medzi odborníkmi zarezoval aj jeho unikátny prístroj na rezanie jemných optických mriežok. Bol vždy pracovitý a mimoriadne usilovný, neúnavne experimentoval a pokúšal sa zdokonaľiť elektronické články a batérie. Roku 1858 zostrojil prvý unipolárny prístroj, prostredníctvom ktorého objavil roku 1861 princíp elektrického dynamo. Koncom 50. rokov 19. storočia zostrojil pozoruhodný unipolárny generátor, pomocou ktorého objavil – najneskôr v roku 1861 – spomenutý dynamoelektrický princíp. Mimoriadnu pozornosť vzbudil roku 1873 na Svetovej výstave vo Viedni Jedlikov „rúrkový elektrický zberač“ – v podstate batéria veľkokapacitných kondenzátorov – za ktorý získal Medailu za progres. Intenzívne pracoval na zdokonaľovaní galvanických článkov i akumulátorov a dosiahol v tejto oblasti taktiež pozoruhodný unipolárny generátor, pomocou ktorého objavil – najneskôr v roku 1861 – spomenutý dynamoelektrický princíp. Mimoriadnu pozornosť vzbudil roku 1873 na Svetovej výstave vo Viedni Jedlikov „rúrkový elektrický zberač“ – v podstate batéria veľkokapacitných kondenzátorov – za ktorý získal Medailu za progres. Intenzívne pracoval na zdokonaľovaní galvanických článkov i akumulátorov a dosiahol v tejto oblasti taktiež pozoruhodný unipolárny generátor,

ruhodné výsledky. Zostrojil celý rad zaujímavých a dômyselných demonstračných pomôcok, medzi nimi tzv. vlnový stroj na skúmanie a znázornenie zákonitostí vlnenia na vodnej hladine. Bol autorom niekoľkých vysokoškolských učebníc fyziky, ktoré patria k priekopníckym dielam maďarskej odbornej literatúry. Pozoruhodné sú aj viaceré jeho fyzikálne štúdie, v zásade však nepatrili medzi vedcov s bohatou publikačnou činnosťou. Žiaľ, mnohé jeho experimentálne výsledky vrátane jeho najväčších objavov zostali nepublikované alebo boli prezentované neskoro.

Po výpočte týchto úžasných vedeckých počínov vidieť, že Jedlikov život vyplňala práca, ktorá ho uspokojovala a tešila. Nikdy netúžil po sláve, záležalo mu skôr na tom, aby jeho vynálezy pomáhali ľuďom. Nebola mu ľahostajná ani budúcnosť a budúcnosť fyziky videl v možnosti štiepania atómu. Vyriekol pozoruhodný výrok: „Treba pretvoriť sily prírody tam, kde sa rodia. Hmotu treba napadnúť s veľkou silou a hmotnosťou, aby sa rozpadla na svoje časti.“

Štefan Anián Jedlik sa dožil vysokého veku, zomrel na sklonku roku 1895 ako 95-ročný. Výsledky jeho výskumov preveril čas a v mnohom mu dal za pravdu až dávno po smrti. Významné objavy a vynálezy, ktorým sa venoval, sa stali základom rozvoja fyziky a elektrotechniky a on dodnes neodmysliteľne patrí medzi veľké osobnosti týchto disciplín.

Jozef LEIKERT

Sloboda prišla na Veľkú Noc

V apríli 1945, na Veľkonočný pondelok, mohli Trnavčania slobodne vychutnávať jarné slniečko slobody vďaka osloboditeľke, Červenej armáde. A v roku 2013 akoby sa opakovali slová vďaky tesne po Veľkej Noci, v utorok, na dievčenskú šibačku. Trnava v tento deň príchod osloboditeľov vítala otvorením výstavy fotografií Jaroslava Žáka HRDINOVA.

SZPB v Trnave a Mesto Trnava pozvali na slávnostnú vernisáž širokú verejnosť. Okrem čelných predstaviteľov radnice, zástupcov Trnavského samosprávneho kraja, zástupcov ozbrojených síl a hostí z Břeclavi obe dve výstavné siene praskali vo švíkoch. Mládež, dospelí i stárež, žijúci účastníci odboja i vojenskej trnavskej posádky, ktorá odišla do Povstania, ale aj pamätníci oslobodenia sa zišli osláviť výročie oslobodenia Trnavy.

Výstavu si v Trnave prišlo pozrieť množstvo ľudí.

Foto: T. Dite

„Mojou hlavnou témou,“ prezrádza autor fotografií, „sú ľudia, ich tvár a jej premena. Portrét považujem za výnimočnú udalosť stretnutia s možnosťou vypovedať o človeku.“

Jozef Petráš, predseda Oblastného výboru SZPB v Trnave, vo svojom príhovore okrem spomienok na udalosti pred rokmi venoval pozornosť i tejto nevšednej výstave:

„Kolekcia fotografií je jedinečným portrétom dokumentom ešte žijúcich účastníkov protifašistického odboja. Autor na svojich fotografiách zasadzuje ľudí do reálneho prostredia a konfrontuje hrdinov s banálnosťou každodenného života. Pri fotografovaní sa nezaujímal o funkcie či počty medailí. Generáli dnes aj tak chodia nakupovať do supermarketov a vyznamenania sa mnohým lesknú na ošumelých baloniakoch. Hrdinstvo nie je viditeľné. To však neznamená, že neexistuje.“

Jaroslav Žák, ako sám hovorí, na 45 fotografiách predstavuje 64 priamych účastníkov odboja z celkového počtu 345 nafotografovaných osôb v 5 európskych štátoch a 50 pietnych aktoch. Výstava predstavuje ešte žijúcich veteránov z Trnavy, Bratislavy, Trenčína, Galanty, Komárna, Zvolena, Banskej Bystrice, Liptovského Mikuláša, Detvy a Kališťa. Popri mužoch jednotlivou alebo v skupinkách je sedem žien.

Na vernisáži sa stretli i seniory, ktorí

prežili vojnu a vítali sovietskych vojakov. Načrime do spomienok jednej, vtedy šesťročnej školáčky:

Včera sme boli v úkryte. A dnes? Len čo som sa zobudila, oči mi padli na pruh svetla, ktorý vychádzal zhora. Veľmi som sa preľakla. Moje zdesenie sa začalo stupňovať, keď som nikoho z našich nevidela v úkryte. „Kde sú? Prečo ma tu nechali?“ Od ľútosť som sa rozplakala. Na môj usedavý plač pribehla mama. Tvár jej žiarila ako slniečko. Nechápala som to.

„Pod,“ ťahala ma von. Neochotne a urazená som liezla po rebríku z úkrytu. A tu zrazu báb! Slnko svieti, všetci sa usmievali. „Čo sa deje?“ Nikto mi však neodpovedal. Bežím na ulicu, pretože domová brána je otvorená dokorán. A čo tam? Kde ešte včera stáli nemecké autá, týčia sa k nebu delá a vozy s červenými hviezdikami. Po ulici pobejú vojaci v ušiankach a čosi rozdávali. Mám – nemám? Ale keď všetky decká z našej ulice obkolesili vojakov, neodolala som pokušeniu. Zrazu ma akýsi fúzatý ujo s hviezdikou na čapici vzal do náručia, bozkal a postavil na zem. „Davaj,“ prihovára sa mi. Nechápem. Začal ma ťahať za sukienku. Ustupujem. Ale keď na zem cupotajú cukríky – štolverky, nastavím sukienku, aby ani jedna štolverka nepadla do prachu.

Večer nám mama namiesto rozprávky povedala, že ruskí vojaci priniesli nášmu mestu slobodu práve na šibačku.

Eva KOPÚNKOVÁ

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 2:** Ema Šajnohová 98 rokov.
- **Bratislava 3:** Anna Dillnbergerová 91 a Drahomíra Šuleková 70 rokov.
- **Bratislava 15:** Ladislav Jágerský 88 a Jaroslav Daniš 80 rokov.
- **Bratislava 24:** Ing. Ján Gregor 90, Dr. František Mősz, CSc. 89 a Ing. Ladislav Kanyai 86 rokov.
- **Bratislava 29:** Mária Kornokovičová 82 rokov.
- **Bratislava 46:** RSDr. Martin Kuček 80 rokov.
- **Belá – Dulice:** Jozef Kohút 75 rokov.
- **Breznička:** Helena Olšiaková 87 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Ján Mojžiš 90, Oto Sovák 82 a Kvetka Pavelková 80 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Viera Miartušová 96, Ing. František Mistrík 91 a Anna Janíková 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Janina Val'ková 89, Alžbeta Balogová a Milan Cienik 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Jana Ružová 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Blažena Gagová 80 rokov.
- **Bernolákovo:** Peter Gažo 65 a Mgr. Jarmila Bošková 50 rokov.
- **Bystré:** Michal Sukovský 86 rokov.
- **Bardejov 1:** Peter Trudič 93, Jolana Švirková 84 a Paulína Marinková 82 rokov.
- **Bardejov 2:** Dorota Čupeľová 90 a Oľga Beňová 65 rokov.
- **Bardejov 3:** Magdaléna Horvátová 92, Magdaléna Lukačová 84, Mária Steranková 80, Anna Surgentová 70 a Anna Kubačková 60 rokov.
- **Bracovce:** Milan Berta 60 rokov.
- **Cigelf:** Ľudovít Fábry 45 rokov.
- **Čierny Balog:** František Figluš 87, Mária Giertlová 83, Štefan Vozár 75 a Jozef Kováčik 65 rokov.
- **Čičmany:** Štefánia Gregušová 90 rokov.
- **Čaňa:** Rozália Tomčová a Štefan Čigáš 75 rokov.
- **Donovaly:** Anna Čilíková 86 rokov.
- **Giraltovce:** Mgr. Vladimír Osif 75 a Milan Sabolčík 65 rokov.
- **Hažlín:** Jaroslava Mihaláková 55 rokov.
- **Hrabské:** Mária Glittová 80 rokov.
- **Hanušovce:** Andrej Kučinský 55 rokov.
- **Humenné 2:** Anna Bačková 65, Mária Židziková a Viera Vajdová 55 rokov.
- **Jasenie:** Eva Hríbiková 70 rokov.
- **Košice – Staré Mesto:** Milada Šušková 80 rokov.
- **Kobeliarovo:** Agnesa Hlaváčová 90 rokov.
- **Klenovec:** Mária Brndiarová 93, Kristína Bálintová a Zuzana Bráďhanská 92, Zuzana Hrušková 82 rokov.
- **Kysucké Nové Mesto:** Jolana Pospíšilová 86 rokov.
- **Kuzmice:** Ján Sokol 80 rokov.
- **Krivé:** Jozef Kaščák 60 rokov.
- **Križ:** Anna Tejová 87 rokov.
- **Kurov:** Katarína Rojková 84 rokov.
- **Livov:** Jozef Trojanovič 87 a Pavol Jedinák 75 rokov.
- **Liptovská Porúbka:** Ing. Rudolf Richter 84 a Elena Capková 81 rokov.
- **Lučenec 1:** Zuzana Brémová 92 rokov.
- **Lučenec 2:** Július Belko 88 rokov.
- **Likavka:** Vincent Košťál 70 rokov.
- **Lomné:** Ľudmila Hospodarová 55 rokov.
- **Myjava:** Kristína Paulíková 85 a Blanka Štrbová 60 rokov.
- **Medzibrod:** Mária Cáhová a Juraj Haviar 65 rokov.
- **Martin – Stred:** Štefánia Chudá 40 rokov.
- **Michalany:** Johana Nogová 81 rokov.
- **Michalovce 1:** Mária Lišková 90 a JUDr. Ján Košičan 81 rokov.
- **Michalovce 2:** Emil Hrdinský 93, Štefan Dluhoš 91, Michal Dunda 87, Pavel Kirila 83 a Mária Firdová 50 rokov.
- **Malcov:** Irena Fecková 85 rokov.
- **Marhaň:** Mária Janošková 88 rokov.
- **Mikulášová:** Vladimír Grocký 45 rokov.
- **Nemce:** Dušan Mydlo 60 rokov.
- **Nová Baňa:** Mária Nováková 93, Jozef Král' 92, Kristína Šipikalová 89, Stanislav Štamposký 87, Anna Andrášiková a Jozef Miškela 86, Ing. Štefan Panuška a Ladislav Hajduch 81 rokov.
- **Nižný Hrabovec:** Júlia Minarčinová 85 rokov.
- **Považská Bystrica:** Agáta Kolkusová 90 a Anna Oaulecová 75 rokov.
- **Prašník:** Katarína Kraváriková 91 rokov.
- **Petrovce:** Andrej Kaňuch 80 rokov.
- **Parchovany:** Jozef Bošiak 65 rokov.
- **Pavlovce n/Uhom:** Zuzana Lepotová 81 rokov.
- **Porúbka:** Anna Kopiková 84 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Mgr. Vladimír Repa 70 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Helena Mičodová 89 rokov.
- **Rimavské Brezovo:** Mária Ščúrová 93 a Elena Brndiarová 88 rokov.
- **Rožňava:** Ida Bystrenová 91, Mária Töröková 75, PhDr. Ján Matu 60, Martina Lacková a Bc. Peter Mikulecký 35 rokov.
- **Sliach:** Ladislav Fekiač 83 a Mgr. Milan Zemko 50 rokov.
- **Senica:** Ing. Ján Karas 81, Anna Deáková 75 a Zlatica Beblavá 70 rokov.
- **Streda n/Bodrogom:** Anna Róthová 90 rokov.
- **Svit:** Martin Volk 89 a Ing. Iveta Čirská 65 rokov.
- **Sačurov:** Kveta Švarbalová 60 rokov.
- **Sečovce 2:** Mária Kľučárová 80 rokov.
- **Slovenské Nové Mesto:** Zoltán Becanič 65 rokov.
- **Stebník:** Jarmila Hudáková a Jozef Dinis 65 rokov.
- **Svidník:** Dominik Vojtech 20 rokov.
- **Sobrance:** Michal Motto 88 a Veronika Maďarovičová 84 rokov.
- **Strážske:** Anna Gavulová 60 rokov.
- **Suché Brezovo:** Anna Cinkotová, 93 rokov.
- **Trhovište:** Anton Papcun 87 a Valter Hreháč 35 rokov.
- **Tušice:** Andrej Dojčák 95 rokov.
- **Tisovec:** Ján Caban 70 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Želislav Obrcian 87 a Ľubica Petrovičová 70 rokov.
- **Trnava 1:** Jozef Kopáčik 91, Mária Glembová 83, Oľga Milová a Ľudovít Ševčík 82 rokov.
- **Trebišov 2:** Mária Mokáňová 97 rokov.
- **Utekáč:** Viera Trnavská 65 rokov.
- **Úbrež:** Karol Bovan 87 rokov.
- **Veľké Kapušany:** Iveta Molnárová 45 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** Stalinka Kerekešová 60 rokov.
- **Vranov n/Topľou 2:** Ján Rakovci 91 rokov.
- **Vranov n/Topľou 3:** Ján Mičkanin 91 rokov.
- **Vojčice:** Irena Veľková 85 rokov.
- **Zalužice:** Michal Varga 60 rokov.
- **Zámutov:** Mária Ocilková 55 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** MUDr. Ľudevít Medvecký 89 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Zuzana Hlaváčová 84, Oľga Vívodová 83, Alexandra Kúšiková 75 a Milan Fridrich 60 rokov.
- **Žilina 1:** Ing. Anton Lukáč 86 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 15** so 79-ročnou Najou Alkerovou.
- **Banská Bystrica – Fončorda** s 90-ročným Ivanom Tomašovičom.
- **Čierny Balog** s 89-ročnou Máriou Schreinerovou a 84-ročnou Annou Bukovcovou.
- **Chotča** s 91-ročnou Júliou Švahlovou.
- **Kanianka** s 82-ročným Kamilom Pernišom.
- **Kysucké Nové Mesto** s 89-ročným Tomášom Kuflíkom a 84-ročnou Magdalénou Nemcovou.
- **Liptovská Porúbka** s 91-ročnou Annou Šlaukovou.
- **Matiaška** s 87-ročnou Máriou Durkošovou.
- **Novosad** s 87-ročným Jozefom Salagom a 84-ročnou Helenou Mitrovou.
- **Petrovce** so 100-ročným Jánom Krivákom, 90-ročnými

- Annou Čurlíkovou a Jurajom Vargom.
- **Prašník** s 88-ročnou Annou Fajnorovou.
- **Partizánske** s 93-ročným Pavlom Havaldom.
- **Svidník** s 96-ročným Michalom Kriškom a 61-ročným Andrejom Humeníkom.
- **Sečovská Polianka** s 92-ročnou Máriou Madarovou.
- **Tisovec** s 84-ročnou Zuzanou Rosiarovou.
- **Valaská** so 75-ročnou Ľubicou Balúchovou.
- **Vranov n/Topľou 1** s 83-ročným Jozefom Sabom.
- **Vranov n/Topľou 3** s 92-ročnou Máriou Čižovou.
- **Žilina 1** s 91-ročným Danielom Dropom, 90-ročným Alexandrom Turským a 88-ročným Jánom Funtíkom.

Čeť ich nehynúcej pamiatke!

Za Jánom Petrusom

Základné organizácie v okresoch Poltár, Veľký Krtíš a Lučenec, ako aj Oblastný výbor

SZPB v Lučenci sa naposledy rozlúčili s novozvoleným predsedom oblastnej organizácie Jánom Petrusom. Nenazdali sme sa, že rok po jeho zvolení do funkcie mu budú vyslovené posledné slová rozlúčky za celú našu odbojársku organizáciu. Dotýklo však navždy srdce človeka, ktorý po smrti svojho otca, priameho účastníka SNP, vstúpil do našej organizácie. Celý svoj život venoval rodine, spoločnosti, ako aj našej organizácii. Ján Petrus bol aj dlhoročným členom pre občianske záležitosti pri MÚ, na budove ktorého, na jeho počesť, viala čierna zástava.

Rozlúčka s Jánom Štefanom

Členovia Oblastného výboru SZPB Michalovce, Spoločnosti kpt. Nálepku a Zbor pre občianske záležitosti Michaloviec sa 4. marca rozlúčili s 90-ročným Jánom Štefanom.

Narodil sa v roľníckej rodine, vyštudoval lesnícku školu. Narukoval a 18. júla 1944 s jednotkou odišiel na cvičenie na Oremov laz, kde ho zastihlo Povstanie. Bojoval pri Pliešovciach, Modrom Kameni, Plachtinciach, Podzámčeku, Zvolene a Banskej Bystrici. Siedmeho novembra 1944 ho zajali

a odviekli do Nemecka. V zajateckom tábore bol zaradený na poľnohospodárske práce. Domov sa vrátil až 19. júla 1945.

Ján Štefan bol zakladajúcim členom nášho zväzu. Aktívne pracoval v ZO, zúčastňoval sa všetkých podujatí a akcií, na besedách s mládežou odovzdával svoje zážitky a vedomosti. Za svoju prácu pre zväz a spoločnosť bol viackrát vyznamenaný štátnymi a odbojáorskými vyznamenaniami.

Čeť jeho pamiatke!

Odišiel jeden z nás, nielen predseda oblastného výboru, ale aj smútočný rečník mesta, vedúci spevokolu Ozvena, ktorý v srdciach mnohých zanechal nezmazateľnú stopu svojho života.

Lúčim sa s tebou v mene členov 2. ZO SZPB, kde si bol členom, Oblastného výboru SZPB v Lučenci, ktorého si sa stal predsedom, ako aj v mene ÚR SZPB v Bratislave. Ďakujem ti za všetku snahu, ktorú si vynaložil za uskutočňovanie našich spoločných cieľov za krajší a lepší zajtrajšok.

Venujme mu tichú spomienku.

Rudolf VÁCLAVÍK
tajomník ObľV SZPB Lučenec

Odkrývam nepočuté, spomínam na nezabudnuteľné

Moje myšlienky som si pripravovala skoro rok. Všetky udalosti som si chronologicky zapisovala najskôr do jednoduchých bodov, ktoré som potom rozvíjala spomienkami môjho otca. On ma naučil vážiť si život, ctíť človeka, milovať svoju vlasť, bojovať za pravdu a spravodlivosť. Okrem svojej materinskej reči – mojej drahej slovenčiny, ma naučil milovať blízky, teplý a mäkký ruský jazyk. Veľmi dobre ovládam ruštinu a dohovorím sa aj francúzskym jazykom.

Ďalší podnet na zverejnenie môjho spomínania som dostala z prečítania článku v dvojtýždenníku antifašistov Bojovník č.4/2013, Zradca Antek mu pozeral do očí. Okrem článku tam boli zverejnené fotografie slovenských chlapcov – vojakov z Breznianskych kasární, október 1943 z archívu Pavla Murárika. Na nich som spoznala chlapcov, ktorí sú aj na fotografiách môjho otca.

Som šťastná, že aj podľa tohto

dokumentu môžem rozprávať o kúsku histórie a živote nášho otca Jána Teplana (rodáka z Hradišťa pri Poltári).

Spomínanie bude patriť všetkým chlapcom – vojakom, ktorí slúžili a bojovali za vlasť v Delostreleckom pluku 1, 3. oddiel, 8 batalion Brezno nad Hronom od 1. októbra 1940 až do 12. 6. 1944. Hoci boli pridelení ako súčasť nemeckej armády na ruský front, vedeli, za čo bojujú. Slovensko-gruzínsky film

Prerušená pieseň bol opisom skutočných udalostí aj slovenských chlapcov – vojakov z Breznianskych kasární. Môj otec mi zanechal odkaz, ktorý Vám chcem ďalej prerozprávať, aby všetci hrdinovia mohli žiť.

Písal sa rok 1940 – 1. október, Ján Teplan nastupuje na základnú vojenskú službu do kasární v Brezne nad Hronom k delostreleckému pluku 1, 3 oddiel, 8 batalión. Vyučený kováč, chlap ako hora a Slovák ako repa. Od 22. 3.

Otec ma naučil pieseň, ktorú slovenskí vojaci na Kryme často spievali:

*Keď vojačik narukoval,
do kroku si vyspevoval,
neochránili ma páni,
nech ma moja puška chráni.*

*Už je puška zakalená,
nepokľaknem na kolená,
neskloním ja svoju hlavu,
nezhyniem za Vašu slávu.*

*Mám ja bratov v celom svete,
takých vy už nenájdete,
traste sa vy pyšní páni,
môj koníček podkovaný.*

do 26. 4. 1941 bol zaradený do kurzu zbrojárrov a delostrelcov v Banskej Bystrici. Slovenskí vojaci z Brezna boli 27. 6. 1941 ako súčasť nemeckej armády odvelení aj na ruský front – južné ťaženie Krym – Čierne more, dedinka Kachovka. Otec bol dobrý majster, podkúval kone, ale aj liečil (taký lapiduch). Dobre vedel po rusky, aj prízvuk mal ruský. Nemal problém dohovoriť sa. Naučil ma aj veľa piesní, napr. Podmoskovské večery, Dolina, dolina, Kaľuša, Kalinka.

Ďalšie okolnosti príbehu sa viažu k dedinke Kachovka na Kryme.

Nemci slovenským vojakom nedôverovali a prísne kontrolovali ich pohyb. Raz, keď bol otec v strážii aj s vojakom Humeníkom, prišla spojka menom Šura

Vojaci z delostreleckého pluku 1., 3 oddiel, 8 batalión Brezno nad Hronom – vrchný rad druhý sprava Ján Teplan. Foto: archív mš

a povedala otcovi, že v stodole sú nahnaní starci, deti a ženy a že Nemci chcú stodolu nad ránom zapáliť. Medzi slovenskými vojakmi vzišla myšlienka, že tých v stodole musia zachrániť. Podarilo sa štyrom chlapcom, bol tam aj otec, podkopať sa cez zadné vráta a otvoriť ich. Všetci utiekali do hôr. Bolo tam asi 40 ľudí.

Osud pokúšal Slovač dostať sa preč. Jeden podvečer partia troch vojakov vymyslela, že skúsia prejsť k partizánom. Miesto prechodu už mali preskúmané. Zobrali korčule, ktoré zohnali od domácich a išli sa korčuľovať po okraji mora. Už sa chystali, že prebehnú, ale Nemci ich pozorovali a spustili guľometnú paľbu. Jedného zabil a dvaja boli ťažko ranení. Otec mal priestrel čelustných sánok, vytrhané zadné zuby, dostrieľané ruky a priestrel ľavej nohy nad kolenom. Začalo sa vyšetrowanie. Ťažko sa rozprávalo otcovi o týchto zážitkoch. Vtedy mu život visel na vlásku, presvedčili však klamstvom, že sa išli korču-

ľovať. Hlboké zranenie ho pripútalo na lôžko v poľnej nemocnici, potom ho v decembri previezli na Slovensko, kde ho v Ružomberku operovali. Všetky črepiny z tela sa však nepodarilo povyberať. Písal sa 12. jún 1944, slobodník Ján Teplan odchádza do civilu. Od 5. 10. do 10. 11. 1944 sa zapojil so zbraňou v ruke do SNP vo vojenskej jednotke Narcis 9.

Ale to je už ďalšia epizóda spomínania. Ruský front zanechal na zdraví aj duši hlboké rany. Výkriky zo sna, aj nohy posiate otlakmi od zlej obuvi mu v starobe spôsobovali ťažkú a bolestivú chôdzu. Nikdy nedostal žiadne ocenenia ani vyznamenania. Ostali po ňom zápisníky, fotografie, ale predovšetkým veľa múdrosti a skúsenosti.

Hovorí sa, že nič nie je večné, ale spomienka vydrží a nepadne do zabudnutia. Tak spomínajme, aby tí, čo si to zaslúžia, boli nami dlho živí. Veď obetovali veľa preto, aby sme my lepšie žili.

Mária ŠVIKRUHOVÁ
predsedníčka ZO SZPB Clnobaňa

Ján Teplan (prvý zľava), napravo pravdepodobne vojak Humeník: meno určite existovalo, len nie som si istá osobou, v spomienkach otec meno Humeník často používal. Foto: archív mš

Jeden z najslávnejších slovenských Jozefov

Každý obyvateľ nášho krásneho Slovenska má isto v rodine nejedného Jozefa. Toto hebrejské meno sa udomácnilo od nepamäti aj v našich končinách. Dokonca je neoficiálnym „MDM“ (Medzinárodným dňom mužov). Jedného z mála Jozefov, ktorého pozná celé Slovensko, ale aj celý hokejový svet, je celkom isto Jozef Golonka.

Mal som tú česť sa osobne s ním zoznámiť v roku 1967, keď som hrával ako dorastenec vtedy BEZ-ky Bratislava a bol som učňom na SOU Doprastav Bratislava. Vtedajší učiteľ telocviku, jeho osobný priateľ a majstri odborného výcviku vybavili, že Jozko Golonka „ŽILETKA“ prišiel medzi nás na internát na Ivanskej ceste v Bratislave na besedu. Mal vtedy zlomený palec. Samozrejme, že na besedu mohli ísť len dobrí uční, v prospechu či praxi, a športovci. Každé jeho slovo sme hltali s otvorenými ústami. Mal som, ako jediný z internátu, hokejku podpísanú všetkými slovanistami. Vybavil mi ju Ivan Grantner, ktorého som

bol asi „oblúbencom“. Keď som ju priniesol na internát a potom na Vianoce domov, nikto nechcel veriť, že podpisy Golonku, Grantnera Dzurillu, Kordiaka, Nedomanského, Gregora sú pravé.

Po skončení školy moja životná cesta polosiroty ma zaviala z ekonomických dôvodov do Tábora v Čechách. No na hokej som nezanevrel. Každý fanúšik hokeja vedel, že Golonku volajú „ŽILETKA“, ale dôvod vedel len málo kto. Ja som nebol výnimkou. Ako dostal túto priliehavú prezývku, som sa dozvedel až pri osobnom stretnutí, pri odovzdávaní krásnej ceny EUROPEA v Brusne 7. januára 2013. Hoci nie príliš robustný hokejista, nie obranca, ale útočník „nasadil“ obrovitému sovietskemu hokejistovi počas hokejového stretnutia v Bratislave parádny klasický bodyček. Samozrejme, že zožal ovácie nielen od divákov, ale aj od spoluhráčov. Jeden z nich ho pochválil, „Jozko, tys ho ale parádne zeľal! Čo zeľal, tys ho fíkol ako žiletka!“ Nuž, tak tá žiletka mu prischla celú hokejovú kariéru.

Jozko Golonka – Žiletka. Foto: archív autora

Som hrdý, že sa mi dostalo cti a aj s manželkou sme boli pozvaní na spomínané odovzdávanie ceny EUROPEA, za športový prínos k umeniu. Prezident Európskej komisie pre udeľovanie tejto ceny zdôraznil, že Jozko Golonka svojím športovým, herným, ale aj gestikulačným prejavom povýšil šport na umenie, a preto mu táto cena právom patrí. Svojou „ostrou“ hrou, ale vždy fér, privádzal do varu protihráčov, ale aj divákov. Najme v ligových zápasoch Slovana boli haly vypredané aj práve kvôli „umeniu“ Jozka Golonku a každý sa tešil, čo zase súperom „vyvedie“. Tribúny privádzal do varu, domácich k jeho velebeniu, súperových fanúšikov k nenávisti. Ale keď hrala československá reprezentácia, tak od Čopu až k Ašu nebolo hádam fanúšika, ktorý by nedúfal, že ŽILETKA JE ZAŘÍZNE.

Jozko, naša „Žiletka“, zostaň nám taký, aký si vždy, ostrý nielen ako športovec, ale aj v pomenovaní na dianie okolo nás.

Jozef PUPALA
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Sláva, česť a pokoj čakajú na každého, kto koná dobro

Raz som počul túto vetu: „Jediná vec, pre ktorú strácam trpezlivosť, je kalendár – každé ráno v ňom prehadzujem takmer 75 rokov list, a to je na môj vkus veľmi rýchlo.“ Nevieť, či je to pravda, ale od jubilanta, ktorého si nesmierne vážim, pre zmenu už roky, evidujem výroky aj takého obsahu:

„Človek ešte nie je chytrý preto, že má veľa nápadov, podobne ako nie je generál dobrým generálom len preto, že má veľa vojakov...“ Keď vám to povie plukovník, rozmýšľate. A keď si k tomu pri príležitosti osláv jeho sedemdesiatych narodenín prečítate z dielne pracovníkov Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici napríklad tieto riadky:

„Prešlávil sa ešte v dorasteneckom veku športovými výkonmi v rôznych športových odvetviach, kým sa „nenašiel“ v kráľovnej športov, ľahkej atletike. Postupne sa prepracoval na **slovenského a československého reprezentanta a rekordmana** vo viacboji a v behu na 110 m cez prekážky. Takmer stošesťnásťkrát štartoval v reprezentačnom drese, z toho dvadsaťkrát na medzinárodných atletických stretnutiach. Športu ostal verný aj po skončení aktívnej pretekárskej činnosti. Ako tridsaťročný začal svoje pôsobenie v **Armádnom športovom klube v Banskej Bystrici**, kde pôsobil v rôznych trénerských a riadiacich funkciách nasledujúcich 30 rokov. V desaťročí 1990-2001 bol **veliteľom AŠK Dukla Banská Bystrica**, ktorý sa aj jeho zásluhou stal základom reprezentácie Slovenska v siedmich športových disciplínach. Zaslúžil sa o rozvoj materiálnej základne klubu výstavbou tartanovej dráhy a rekonštrukciou banskobystrického štadióna, strediska zimných športov na Králikoch a ďalších za-

riadení. Je nositeľom titulu **Majster športu, Zaslúžilý tréner a mnohých ďalších ocenení a vyznamenaní** v oblasti športu. Aktívne sa zapája do verejného života, štyri funkčné obdobia bol poslancom **Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici**. Do rodnej Čadce sa rád vracia najmä pri príležitosti najväčšieho atletického podujatia – **Kysuckého maratónu, ktorému venoval putovný pohár pre víťaza**. Doposiaľ je aktívny najmä v olympijskom hnutí a vo vedení reprezentácie vo vodáckych športoch, kde naši reprezentanti dosahujú najlepšie výsledky na svetových a olympijských súťažiach“...

Mňa po prečítaní týchto riadkov, vzhľadom k tomu, že som o ňom v knižnej prvotine o histórii Dukly Banská Bystrica, ktorá vyšla pod titulkom **Naša Dukla pod Urpínom**, napísal: „Patrí medzi pozitívne mysliacich a konaúcich ľudí. Kým negatívni ľudia sú psychickí vampíri, prilepia sa na každý povrch, cicajú ho ústami pažrvého dojčata, pozitívni ľudia sa neživia krvou, ale psychicko-duchovným elixírom. Akumulujú v sebe energiu. Majú jej prebytok. Môžu z nej dokonca rozdávať. Medzi takých patrí aj rodák z Čadce, v rokoch 1990–2001 veliteľ Armádného strediska vrcholového športu **Dukla Banská Bystrica**, plk. **Ivan Čierny**.“ – hneď napadlo, čo o ňom prezradiť čitateľskej verejnosti teraz. V čase jeho osláv prekrásneho životného jubilea, 75 rokov života. Aktívneho, vyšperkovaného ľudskosťou preto, lebo dokázal sa pozitívne posúvať po zdolávaní aj tých najťažších životných prekážok. Čo napísať teraz, keď som z pera renomovaného atletického odborníka z oblasti slovenskej žurnalistickej tvorby, **Mariána Šima**, prečítal pred chvíľou v premiérovom vydaní slo-

Plk. **Ivan Čierny** (na zábere piaty sprava) aj na krste knihy „**Naša Dukla pod Urpínom**“ v družnom rozhovore s účastníkmi krstu (vedľa neho vpravo v pozadí **viceprezident Medzinárodnej biatlonovej únie (IBU) Ivor Lehoňan**, tretí sprava **primátor mesta Dudince Štefan Pokľuda**) v družnej debate dokumentoval dobrú znalosť situácie karpatsko-duklianskej operácie počas II. svetovej vojny. Knihu „**Naša Dukla pod Urpínom**“ krstil na Dukle, dnes už žiaľ nežijúci, priamy účastník II. svetovej vojny a prvý veliteľ **Dukly Banská Bystrica brigádny generál Imrich Gibala**.

Foto: archív autora

venského farebného štvrťročníka **Atletika** aj tieto riadky:

„**Narukoval do pražskej Dukly, ale napokon ho odvelili do Hraníc. Mala to byť len prestupná stanica. Aj bola, ale v inom zmysle. Stamoďtiaľ ho poslali do poddôstojníckej školy a keď ju skončil a dožadovať sa pokračovania atletickej kariéry, poslali ho do Dukly Lipník. Po návrate z vojny sa rozhodol navigovať sám. Trinec vtedy zakladal silný oddiel a keď ho oslovil, nezaváhal. Z Čadce to mal 30 kilometrov. Pomohol mu do prvej ligy, behal zaň nielen prekážky, ale tiež šprinty, ba skákal aj do diaľky. „Do atletiky som bol zbláznený“ vraví.**

„**Fujavica vtedy porúčala mantinely na prírodnom čadčianskom klzisku a ja som ich poskladal, na-**

imitoval rovinku a na nej trénoval. Keď som prišiel pred Európskymi halovými hrami 1967 do Prahy, tréner Láznička vyvaloval oči. – A ty si kde behal? V prírodnej hale, odvetil som.“

Premiéru zažil na belehradských ME 1962. Nevydarenú „**Ivan, čo ti je, čo si taký skleslý, dobieďal doňho chýrny televízny komentátor Karel Mikyska. Nakoniec sa mu priznal:**

„**Nedávno nám s manželkou a dvoma deťmi konečne pridelili byt, a keď sme sa doň nasťahovali, začal sa mi šéf bytovej komisie v Čadci vyhrážať, že nás deložuje. Mikyska to povedal v priamom prenose a po návrate vysvitlo, že človek blúfoval, lebo chcel úplatok.**“ A to aj dnes sa vraví a príklady nasvedčujú, že neobmedzená moc zväzda panovníka tak samozrejme ako mladíka víno a ženy, sudcu úplatky, starca lakota a ženy. Sám jubilant na dátum skorého narodenia však vie zareagovať tiež vtipne. Pri jednej príležitosti mi raz povedal:

„**Najkrajšia mladosť je mladosť ducha vo chvíli, keď už nie sme mladí.**“ A keď som dobieďal, či len prostredníctvom úplatkov sa bude vždy dostávať pomoci druhým, skonštatoval aj toto:

„**Jozef, už Mark Twain povedal: Najistejšie miesto, kde nájdeš pomocnú ruku, je na konci tvojho ramena.**“

Ďalšia úžasná životná pravda. Tých právd zrealizoval dnes sedemdesiatpäťročný plk. **Ivan Čierny**, vysoký dôstojník v armáde, aj keď vo výslužbe, množstvo. Keďže som s ním približne v rovnakom období prišiel do Dukly Banská Bystrica, mal ho možnosť roky spoznávať zblízka, neskôr viac z boku a ústneho podania jeho

podriadených, dovoľm si tvrdiť: Dnes by to bol potrebný veliteľ pre nevýraznú Duklu s niekoľkými výraznými individualitami svetového športu. Rozhodne by bol potrebným športovým generálom armádného športu.

Ak sa o méty najvyššie na veliteľskom mostíku niekto najviac zaslúžil, bol to práve dnešný jubilant. Človek, ktorý uzrel svetlo sveta 9. apríla 1938 v Čadci.

Tí, ktorí jubilanta nepoznajú, by azda chceli vymenovať tituly a prvenstvá, ktoré získal ako atlét, ocenenia, ktoré dostal za svoju úžasnú odbornú a profesionálnu prácu na poste riadiaceho či dobrovoľného pracovníka na špičkových postoch v slovenskej telovýchove.

Domnievam sa, že zaujímavejšie bude citovať jeho vzťah k našej histórii, nielen športovej, ale aj tej, ktorá napovedá o období fašistickej poroby a vyanenia sa z nej. Sám o tom hovorí:

„**Mali sme mnohých športovcov, ktorí sa zúčastnili či už stotočných bojov v II. svetovej vojne, alebo v Slovenskom národnom povstaní. Viacerých z nich som osobne poznal, vážil si ich, komunikoval s nimi. Živel tragický v dejinách slovenských, ale aj športových predbieha často epický. Avšak história nepozná tragédie bez viny. Zdá sa mi, že dejiny, ktoré som spomenul i nespomenul, nie sú vždy spravodlivé. Pokuta býva aj v športových dejinách nie raz väčšia než vina. Preto som zástancom toho latinského v živote: GLORIA ET HONOR ET PAX OMNI OPERANTI BONUM – Sláva, česť a pokoj čakajú na každého, kto koná dobro. Bodaj by tomu, konečne tak bolo.**“

Jozef MAZÁR, šéfredaktor časopisu **Svet športu**

Plk. **Ivan Čierny** vpravo v rozhovore s úspešným trénerom džudistov **Dukly Banská Bystrica Jiřím Synek**om, tesne pred krstom na historickej Dukle.

Foto: archív autora

Zátoka šťastia

Do pacifického letoviska San Juan del Sur ma pozval priateľ Ramiro, aby som na vlastné oči uvidel zátoku šťastia, neďaleko nikaragujsko-kostarickej hranice. Cestou z Managuy cez Masayu a Rivas ma zastihol tropický dážď, čo tu nie je nič nezvyčajné. Za necelú polhodinu sa objavilo modré nebo s jasným slnkom. Zastavil som pri malom medzinárodnom hotelíku Barlovento, na úpätí jedného z kopcov. Predo mnou sa objavila zátoka ohraničená z troch strán pahorkatinou. Od prístavných skladov na juhu až po výbežok, pripomínajúci hlavu Indiána na severe, sa rozprestierala niekoľkokilometrová pláž. V zátok pri svojom chate (chate) ma čakal Ramiro. Po osviežení pohárom traga (nápoj z coca-coly, nikaragujského rumu a citrónovej šťavy) sme sa do sýstosti vykúpali vo vlnách Pacifiku.

Pozoroval som, že väčšina mladých domorodkýň sa tu nepaľuje, ale vyhľadávajú miesta pod palmami, prípadne sa zdržujú v malých kaviarničkách. Dievčence sa zvyčajne nekúpu

v plavkách, ale v dennom oblečení. Prekvapilo ma to. Nie je to spôsobené nedostatkom pla-

Slnko sa rýchlo priklonilo k západu, čo je okolo šiestej hodiny, a za necelých dvadsať minút sa skrylo za obzorom. V diaľke sa ozvali prenikavé tóny typického ľudového nástro-

do noci sme potom s Ramirom na hupacích kreslách, počúvali krásne latinsko-americké melódie. Premýšľal som o ľudoch tejto krajiny, kde sa síce snúbi chudoba s bohatstvom, ale kde

Chalety pod palmami.

Foto: archív autora

viak na trhu, ale náboženskými zvyklosťami. Pri teplote okolo 35 °C im snečné lúče oblečenie rýchlo vysušia.

ja marimby (podobný xylofónu). Za sprievodu bubnov a gitár sa už za jasného mesačného svitu šírili tóny široko-d'aleko. Dlho

môže byť aj raj na zemi, ak bude trvalý mier a dostatok práce pre všetkých.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

18. apríla

1966 – Film Obchod na korze, ktorý režírovali Elmar Klos a Ján Kádár a v hlavnej úlohe sa predstavil slovenský herec Jozef Kroner (stvárnil postavu Tóna Brtku), získal amerického Oscara v kategórii zahraničných filmov.

22. apríla

1927 – Pápež Pius XI. dekrétom Celebre apud Slovacam gentem vyhlásil Sedembolestnú Pannu Máriu za patrónku Slovenska a všetkých Slovákov vo svete.

23. apríla

1991 – Predsedníctvo Slovenskej národnej rady (SNR) odvolalo z funkcie predsedu vlády Vladimíra Mečiara a vymenovalo Jána Čarnogurského. Ten vo funkcii zotrval do 24. 6. 1992, keď sa po parlamentných voľbách V. Mečiar opäť stal premiérom SR.

24. apríla

1836 – Študenti bratislavského lýcea uskutočnili pod vedením Ľudovíta Štúra pamätnú vychádzku na Devín, kde sa vyslovili za sebauročovanie právo pre slovenský národ a prvý raz použili názov Bratislava namiesto dovtedy zaužívaného Prešporok.

25. apríla

1878 – Liptovský Mikuláš postihol požiar, pri ktorom zorelo 80 obytných domov, stoličný úrad, kostol, synagoga a ďalšie objekty.

1. mája

1890 – V Bratislave, Liptovskom Mikuláši a v Košiciach sa prvý raz oslavoval 1. máj ako Sviatok práce.

Zdroj: TASR

Nemeckí vojaci budú pracovať na obnove vojnových cintorínov

Na obnove vojnových cintorínov na Slovensku, kde sú pochovaní vojaci, ktorí padli počas 1. a 2. svetovej vojny, budú aj tento rok pracovať príslušníci armády Spolkovej republiky Nemecko.

Michal Bochín zo Spoločnosti starostlivosti o nemecké vojnové hroby uviedol, že koncom mája príde skupina príslušníkov nemeckého vojenského dopravného letectva. „Tá bude pracovať na cintoríne vo Važci, kde sú pochovaní vojaci, ktorí padli

v 2. svetovej vojne. Budú sa tu realizovať opravy architektonických častí,“ konštatoval Bochín. Druhá brigáda, ktorú budú tvoriť príslušníci nemeckého prieskumného stíhacieho letectva, pricestuje na prelome augusta a septembra na východ Slovenska. „Ich cieľom je obnovovať cintoríny, kde sú pochovaní vojaci padlí v 1. svetovej vojne. Konkrétne ide o Hunkovce, Vyšný Mirošov a Nižnú Polianku, kde treba urobiť menšie opravy,“ povedal Bochín.

Na severovýchod Slovenska opäť pricestujú aj príslušníci nemeckej vojenskej polície, ktorí budú pracovať na dokončení cintorína v Čabinách, s tým, že v tomto roku by sa jeho revitalizácia mala ukončiť.

Na všetkých brigádach sa spolu zúčastní približne 40 vojakov, pričom na každom turnuse sa uskutoční aj jedno spoločné zamestnanie, ktoré absolvujú s kolegami z partnerských jednotiek Ozbrojených síl SR.

red TASR

Pomôcky: ARTICO, PAN, SEIN, RONDEL	stala sa zanedbanou	1. časť tajničky	●	vela	žeravá magma zo sopky	ženské meno	letecké opravovne	odstraňoval	●	previnul	buríť	2. časť tajničky	domáce meno Terézie
skratka pre severovýchod			drvílo na prach						útvár zakončujúci dľaň				
predložka			inštruktáž						kričím				
patriaca ujkoví			doslovný preklad				roztried		stával sa redším				
úsillie						malý morský kórovec	domáce zviera						
úsilie						ohmatával							
zadná časť hlavy					uhrádzal	miskovito ohnuté dlane						3. časť tajničky	kaštieľ pri Banskej Štiavnici
stará strelná zbraň				rukou siahol							predložka		
dokonca				dĺhá bodná zbraň							svoj, po nemecky		
				lomož							vidina		
				starogrécky bloh lesov							Národné tenisové centrum		
●	chem. značka stroncia	vztýč	predložka						zrohovatý útvar na prste				
									EČV Revúcej				
starogrécky mestský štát							arktický, po latinsky						
druh básne							stával sa lacnejším						

Správne vylúštenie tajničky z č. 7 znie: **Idey štúrovcov oživilo aj SNP.** Knihu posielame **Petrovi Strakovi z Bratislavy.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK
Dvojtyždenník antifašistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor kontakt: tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariát ÚR SZPB: sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografi e sa nevracajú • Vychádza dvojtyždenné, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegrasso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVII (LVIII) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

ZRNKÁ HUMORU

Na večierku:

– Slečna, vy čo robíte?
– Pracujem ako prekladateľka.

A vy?

– Ja som lekár.
– Gynekológ?
– To nie, ale pozrieť sa môžem.

– Čo sa šíri rýchlejšie ako svetlo?
– Klebeta.

– Miluješ ma skutočne?
– Samozrejme, Karol!
– Karol? Ale ja sa predsa volám Milan!

– Môj Bože, aká som zábudlivá, myslela som, že dnes je streda.

– Na futbalovom zápase je prerušená hra. Rozhodcovia podídu k preplnenej tribúne a hlavný krič:

– Kto je za to, že bol ofsajd, nech zdvihne ruku!

– Zákazník sa pýta predavačky:
– Ako sa otvára táto škatuľa?
Predavačka:
– Návod je vo vnútri.

Zdroj: Internet

Baklažánová nátierka

Potrebuje: 1 menší baklažán, 3 PL kyslej smotany, 2 strúčiky cesnaku, 2 PL rastlinného masla, šťavu z 1/2 citróna, mleté čierne korenie, soľ.

Ako na to: Baklažán umyjeme, osušíme a pečieme v rúre vyhriatej na 180 °C domäkka asi 25 minút. Upečený baklažán necháme vychladnúť, vydlabeme dužinu a rozmixujeme ju. Pridáme maslo, smotanu,

prelisovaný cesnak a všetko spolu premiešame. Baklažánovú zmes podľa chuti osolíme, okoreníme a pokvapkáme citrónovou šťavou. Podávame s celozrnným sendvičom.

zk